

پۇت زۇنە دۇھە.....

سۇنئىيە رېنە پىڭت

پوت زونہ و تھتھ.....

سُنیتارینہ پنڈت

پوت زونہ و تھتھ.....

سُنیتا رینہ پنڈت

مہاگن ایپارٹمنٹ، شالیمار گارڈن،
صاحب آباد، (یو۔ پی)

سار حقو چھ مصنف ہند نا و محفوظ

کتاب ہند ناو	:	پوت زونہ و تھتھ.....
مصنف	:	سنتارینہ پنڈت
میداد	:	500
چھپن وری	:	2004ء
مول	:	250 روپیہ
کمپیوٹر کمپوزنگ	:	ریکوکول (2595136)

کتاب میلنگ پتاہ:

- ۱۔ وے بھوپڑ کاشن، سوری و ہار، بوری، جوم۔
- ۲۔ مہاگن ایسٹیس، شالیمار گارڈن، صاحب آباد۔ یوپی۔
- ۳۔ کتاب گھر، کنال روڈ، جوم۔
- ۴۔ کتاب گھر، مولانا آزاد روڈ، سرینگر۔

پۆت زۇنہ و تھتھ مۆت بولہ نووم
دگ للہ ناوم دیہ سئز پڑیے
للہ للہ گران للہ و ز ناوم
میلتھ تس من شروثیوم دیہہ
-للہ دبد

وہو ار

تھ کتھ مثر چھنہ کانہہ تہ شک کہ غزل چھنہ از کل چہ کاثر شایری مثر باوڑ
ہند اکھ پڑ اثر تہ پڑ کشش ڈری تہ۔ چاہے از کلک عالم تہ عاقل شایر کر دتن
شارگر نکو تہ پڑ نکو رنگارنگ تجزیہ۔ الیکٹر انک مپڈ یا چہ خاکشن مطابق پڑ لکتن سہ
پن رنگ تہ پڑ پتہ کر دتن ناک۔ غزل چھ از تہ تس حیاتی ہند جام چاوداوان۔
زن تہ دودہ آنان نار بزمین پان چھہ ونگ حوصلہ دوان۔ اچھو بولہ نادان،
مختس مالہ کر نادان، بال ڈھنڈتھ بالہ یارس پٹھ جانہ عز پر نچھا ور کر نادان، دینہ
وہر نچ تنہہ بخشان، بالہ دائی وئی دیاوداوان، دینہ نکو ڈر پچہ یلہ تر اوتھ اسمانی ورو
کر نہ بدلہ زندگی ہند نیوٹھ موڈر پر زناونچ کل کڈان۔

ہتہ بدین وری سن ہند سفر طے کرتھ فارسی تہ اردو زبان ہند پڑانہ وار
نالہ کڈتھ تہ دور چھکتھ چھ از کاثر غزل نہ صرف بالغ سپد نچ تنہہ ون دوان بلکہ
حیت تہ موضوع اعتبار حساس لوکن ہند دھیان پانس گن بھر دوان۔ مرحوم موتی لال

ساتی صابن دُون کہ جناب رحمان راہی چھ کاشر غزلہ ہند امام تنہ گر وریہ
 تہ بہ مر۔ از چھنہ کاشر غزل کشیر تام محد و بلکہ کشیر نہر او دہم پور، راجوری،
 جومہ، پنجاب کین کینٹون شہرن، ہماچل پردیش تہ دلہ مژ تہ چھ کاشر غزلہ ہند و
 دلدارہ اتھ شار صیفہ وژہ و انجہ لول بران۔ تہ زیو پٹھ ہنوں لایق اضافہ کران۔
 مژ مین پند ہن وریں مژ چھ کشیر نہر مرحوم موتی لال ساتی، ارجن دیو مجبور،
 مکھن لال کنول، پریم ناتھ شاد، جواہر لال سرور، شہو ناتھ بٹ حلیم، کاشی ناتھ
 باغوان، بال کرشن سنیا سی، موتی لال ناز تہ سنیہا رینہ وغار شایر و غزلہ لول
 ورتوومت تہ وٹکہ سوچ تہ فکر مژ متاثر سپد تھ نوڑک جذباتن تہ احساساتن مژ
 ویدازک گلالہ بھولہ رودومت۔ ضرورت چھنہ نیمہ کتھ ہنر کہ ازی کس۔ چھ
 کھر دلد بند ورتو ورتاوس مژ سپد غزل ٹھوس زندگی ہندس توٹل گنوی مٹھرس پٹھ
 قدم ٹھہرانس یو کہ تہ ہوہس گچہ گندہ بدلہ کر زندگی ہند۔ تھارتھ یانے پز زندگی
 ہند شرنکار۔ لوکھ وائی زونہ پٹھ۔ تکلنیکہ کہ شجر باقی دور مژ ہر تھ چھ از انسانی
 سوچ پر میرا وادی و شواسن ول کلن دوان۔ پتھ روزن گو موت نالہ متہ رٹن۔

تہ قنہ یہ کتھ وٹو قہ سان کہ سون از کلنیک کوشر غزل گو شایر چھ وچ
 نزاکت کچھ غزلہ ہند پز تھ شار و بوار کہ یار بلہ ناچہ نادان۔ ضرورت چھنہ کہ
 زندگی ہند شھنیا رتہ و شیر، کرتھ پتھ تہ مٹھر، کامیابی تہ ناکامی، سادیل تہ ٹھگل،
 زیون تہ مزن، بھلیہ یاؤن تہ گنڈی زال، نظر کرم تہ داد و سوخن وں اسہ زندگی
 زونچ پریر تھ۔ تکلنیا ز ساروے کھوتہ حسین چھ زندگی زونچو کینہہ موہلو تہ بہ۔

وئیک تام کُر سُنپتاجی تزنے شارِ مجموعہ چھاپ، "چتر کے آنسو" 1998 عیسوی، "ریج یاد" 2001 عیسوی تہ "سوئٹل" 2003 عیسوی۔ "پوت زونہ و تھتھ" چھ پھند ژوریم مجموعہ۔ غزلن ہنز سومرن۔ سُنپتاجی چھتھ 1967 عیسوی انتت ناگہ زامو۔ یانے مانز چھس انتت ناگہ تہ باگڑ چھتھ آمو کرازس منز تہ وئی کبئس چھتھ شالامار گارڈن صاحب آباد اتر پردیش منز سکونت پذیر۔ انتت ناگہ ڈگری کالج پٹھ چھس 87-1986 عیسوی منز بی۔ اے پاس کورمت۔ خاندرا کورن 1992 عیسوی منز تہ بالہ کرشن چھس دین دینمت کھونہ لہ وُن۔ سوچھتھ اکھ گزہست زنانہ شزدکا شربہ گر کر ساری لو اُز مات پالان تہ زندگی بامانے بناونہ خاطر ادبچ سادھنا کران۔ سبزرا، پزارا تہ شوزرا چھس باگہ آمت تہ ادبی محفلن منز چھتھ ازل سر گرمی سان حصہ نو ان۔ اُچھن منز چھس اڈ بھوڑو خاب رواں دوان۔ برتھا چھس لولہ وول، قدر دان تہ مایہ یو رت۔ یو ہے چھ وُجہ بھولہ وُنہ لالہ زار پچ یئر زل دتھ چھتھ شید سادھنا تہ متی ماحول مشکاوان۔ یہ چھ دراصل تس دیہ سُنڈ وُنٹ۔ اُندہ وُزلی۔ گاہے چھتھ محبوس متی ہم کلام سپدان، گاہے تس سائلہ متی ہندوگون تہ صفت گزراں۔ گاہے خط و خامکو تاریف کران۔ گاہے تہندہ امار پوشن مالہ کران، گاہے کچھ کٹھس فرش خمل کر تھ بڑو گزراں۔ گاہے لہ پان ساوتھ راز دل باوان، گاہے منہ نادان پزانہ کتھ یاد پاوان تہ گاہے زما نکو ستم و برتھ اُچھو مونخہ ہاران تہ حسین خابن پنہ نو اتھو موچھ مورن کرنس پٹھ مجبور سپدان..... لیکن سُنپتاجی ہنز غزل چھنہ عشقہ

دیہ ہارس تانی محدود۔ تکرر سوج فکر چھ الگو ہمہ صدی ہندس گپہ زوہلس تہ نو
 سامراج دای نصابہ کس زلزلہ زالس مژہ بہ تہ تہ بزدنہہ کچ کل گزراوان۔
 تہند زہن چھ بالغ آسنس مکر مکر بیدار۔ سوچھے زندگی ہند پڑتھ مولل ژوہ ژون
 یڑھان تہ ژونہ خاطر چھ آزار۔ دیہ او تہ لول تر شو بے نہایت ضروری۔ تہنر لولہ
 باوتھ چھے نوؤک، جذباتی، پُرکشش تہ پُر آشک اتھ چھہ کانہہ شک۔ نہایت
 سادگی سان بے جھک چھے نہ پنن راز دل تہ حال دل بیان کر تھ حسین احساسات
 کتھ کرناوان۔ زہو تھ بولہ ناوان، لول ورتاوتھ جاناس لولہ لکھ ناوان۔ تہنراکھ
 خوبصورت یاد، وصلکر رنگین ژہی، کتھ ژاکھ نظرن ہنر ثلہ تراو۔ گاہے ژھوپہ تہ
 گاہے ڈٹھ گجارجھ ہزہہ کس سمندر س موجزن بناوان۔ یہ گپہ اکھ کتھ۔ زندگی
 ہند اکھ پہلو۔ لیکن وہمہ صدی ہندس دویس پنہمیس منز آیہ غزل کڈ زندگی
 سبٹھاہ نکھ۔ ذہن گو آؤر کتھن مانہ ژاران تہ کھر کڈ وٹن ہند ڈٹھر نہہ
 ناوان۔ زندگی ہندو گوناگوں مسایلو، زاتی تجز بو تہ مشاہدن اؤن غزلہ ہندس
 مزاجس مژہ بدلاو۔ غزلہ پراؤاکھ نوہیت تہ زندگی۔ سنجیاتی ہندس کلامس مژہ تہ چھ
 یہ صحت مند بدلاو نظر کوہان۔ سوچھے زمانس مکر مکر لولور بزدنہہ پکان۔ زاتی
 تجربن، سوج فکر تہ ٹٹھس پورس غزلو ہندو شارو دوسر آکار بخشان۔ سوچھے
 روایت تہ پالان۔ لول تہ ورتاوان۔ حساس تجربن ہنر باوتھ تہ کران تہ مستی ذہنکو
 درتچہ یلہ تراؤتھ تہ کتھن مانے ژاؤتھ غزلہ ہند بن شارن دیہا کہ گو پرتہ ہنر مکر
 مول کھاران۔ مسکن بیم کیشہ شارچھ غور طلب:

لفظن مثر از قادیہ کبر ہتھ

انہازک وذن آسن لازم

جذباقن ہند سپر رچھو اُس

احسانک نکھ آسن لازم

پڑھ پڑھ راوی کرکھ کتھ چھ

ذہن و دند ڈکھ آسن لازم

پینہ اکہ غزلہ ہند دریم شارو چھ توکھ:-

پتھر زندگی ہند چھ ہر دانس کنیت

یوچھر گوڑھنہ حاوی گوٹھن گالنس کنیت

چھ لاچارگی آو رتھ تھادریتر اُس

نفس اُس دہر تھ چھ دو پالنس کنیت

نہ پشہ ئے نہ ماتم نہ کریٹھن نہ روشن

جگر یاتہ گوڑھ تیوت بو ڈرالنس کنیت

سُنہا جی ہندس لولہ دیو ہارس چھ پتھر تہہ، پُتن آسن، پُتن آکرشن، پتھر

نراکت، پُتن وچھ وٹھیر۔ باضے چھ اُچھن ہنر تلہ تراوے وچھن زو بخشان تہ

عبارت چھ ہزدیہ کس اُنہ پٹس پٹھ عیان سپدان۔ یو مہر کنگراے یا پوٹر دگتھ،

پھلہ یاؤن یا بلبل مَور، جیہ سزار یا آرگزون۔ کتھ بول بول یا وگنہ وٹون لے

وڑناوان اتھ کزلش پھن یا نیندر کٹن، غرض پرتھ مار دموئند ژیوہ چھ عشقہ والبن
 ماکہ مھر دان۔ داس چھ لگان عاشق تہ داس اتھ چھ سوزان شچھ۔ قرار چھ
 ہوان ژہیف تہ یقرا چھ بنان خاب۔ اکھ اکھ گر چھ بنان قہر عذاب تہ عاشق چھ
 سپدان پھلواے۔ غزل چھ یمن امنول ژہن بران لول۔ سنجاجی ہندسن عشقیہ
 غزلن مثر چھ سبٹھاہ خوبصورت زوہ نہ آہو۔ یمن غزلن ہند مجازی پہلو چھ سبٹھاہ
 جاندار۔ پڑیہ دن، پڑھ پون، زپزل۔ یہ چھ زپر دتھ زن نیندر وڑناوان۔ کیہ
 آنان تہ کوتری ہند تجربک تہ باوڑ ہند تھورک احساس کرباؤ دتھ زن تہ مانسہ سزان
 کرباوان۔ وچھویم کینہہ شار کتھ چھ پران واکر سٹھ جس زن تہ ہتھ نوان:-

پار کزانے دج تہ جیشمن آب ہوک
 پان پنہ لے از نے ازماؤن پنیم

دگ نے چانی ناٹھ مھم یکہ وہ زرو
 سوکھ ژے کیت پنہ نے جھک تھاون پنیم

ترٹھ تہ ژاٹھ مندین کٹہ کار دچھ
 کزلہ تہ دزالیس کوٹ وہراؤن پنیم

باکہ چھانے پرتھ یوگس مثر زنفدژن
 وونی نے سٹھورک تور چھاؤن پنیم

پلہ وٹہ ہے جھوکھ کڈتھ وونی بوچھ ڈلنا
کہ تھڑر لہ ہند مے پلہ پاؤن پٹیم

حقیقت بیانی یا دینہ تلمہ ونی طیزیہ باوتھ چھے سُنپتاجی ہند بن غزلن پزیہ و ن نوو
انہار بنخشان۔ یہ طنز چھ گنہ عشقہ و ہا رس متری وابستہ تہ گنہ کھنڈی مھٹ انسان
جذلس متری۔ کتھن ہند خالص احساس چھ دگہ ہند دیونگل و ہ ناوان۔ شہرن ہند
ہول ہالے، تیز پھلاو، مشینی دورچ دو دو، نقلی زندگی زونچ مجوری تہ پراجہ ہند
احساس۔ یہاے چھے اُز چہ دورچ پچان۔ مشینہ ژوپ انسان کلہ کاپہ سان۔
حد پٹھر غولامی و تر اونچ مجوری تہ پامال گا مو انسانیت۔ اما اُز یک غزل گو شایر
کتھ روزیمو اثر اتو نشہ بد و ن۔ سوچ فکر کیتھہ پیچ دار پہلو بنیاے موضوع
غزل۔ و جو دی مسایل آے و تلچہ تہ عصری آگہی بنیہ اہم گامن رود و جو د، گامن
رود حسن، گامن رود سبز رتہ پز، گامن را و سادگی تہ شرافت انسان قدرن آہ لہ
مونڈ کر نہ۔ گامن ہند و شزد گر آے چھکر نہ۔ پاچھو و تہ پد بن بنیاے تپلہ سڑ کہ۔
رام لہلا اُرج مند چھت، نانہ بڈ کہ ہے بنگہ۔ گام آے شروکان تہ ٹم ٹمن لوگ
چلے جاو۔ یہ چھ زندگی ہند اکھ حقیقی احساس۔ تھ زو ووان سُنپتاجی چھ لیکھان:-

شہرن زر پیو شورے شور

راوے گلون ہنر پچان

دم پٹھر شکلن ہنر بستی

باسان گنہ چھنہ خوش انسان

بسئس لئسئس کو ترسان

بستی گا ہو بیتہ واران

جدید دورس مثریم معاشرتی تبدیلی رونما چھ گویاں۔ یا گمبو چھ جہند
سید سینو دائر کچھ چھ غزلہ ہندس روایتی زاوڈ جارس ھھو نکھ ائتھ بُراؤ ہند
کز مچھر تہ مچھر بخشان۔ امیک احساس چھ سُنجیا جی ہندس کینون غزلن ہندس شار
مڈتھ پائے سپدان۔ گنہ چھ وڈو دی مسایل و بوار کہ اعتبار غزلہ نوبر بخشان تہ اتھ
ہندی زبانی ہنز و بوار پڑ دھان کوتاہیہ نکھ اُنان۔ اکھ گہن و بوار چھ پوان ژھوڑتھ
دون مصرن ہنز بندشہ مثر پیش کرنہ۔ مضمون تاز آئسنس رستو رستو اگر گر ژہنز زاکت
تہ لفظن ہند ورتاوتہ بلا دیہ رؤس شودتہ و بوار موافق آسہ۔ شار چھ کھسان نار تہ
بادتھ چھ پوان مولہ و نہ۔ وچھو سُنجیا جی ہنز اکھ غزلہ ہندس مثریم شار:

سُدرچ ژھوپہ گنہ سندرچ آن

بوژن بکلیا چھلکھ نادان

دارین ہانکل کیناہ تھاو کھ

واوچ ژھوپہ گنہ یوڈ طوفان

ژھوپہ گنہ روپہ ہنز و قس پٹھ

چلچ ژھوپہ گنہ زمن ہان

نہ رؤس نرگو دؤڈی سُنڈ کھر

للہ ہنز ژھوپہ گنہ زمن زان

سُنہا جی ہند بن غزلن ہند کی کیتھہ شارچہ یقیناً مولوٹن پار۔ نہ نہ کر وڈ
 یم شارچہ سبٹھاہ خوبصورت تہہ پُراثر۔ لفظ و ہا رچہ موضوع مطابق کرنہ آمت۔
 مانے تچ دستھ تہہ گہرا کی تہہ چھ تہہ روایتی تصور چھ و تچہ ناکرٹ مطابق منفرد اسلوب
 ہتھ فضا مشکاوان۔ شار پرتھ چھ دُبار پرتچ کل گنان۔ من چھ گوہان ہر شس تہہ
 زون چھ زرتزادان۔ سُنہا جی چھ اکثر ڈھوچہ بحر منر غزل لیکھان۔ سوچھ شؤد
 کاشر لفظ ورتاوس اُتھ کتھ نہایت سادگی سان تہہ کتھ سنجیدہ طور پتہ نین الوتھون یا
 ذہن منر و تلپھون ایمجن آکار بخشان۔ ڈچھو یم شار کتھ چھ سانہ ڈیکنگ کتھ زول
 گاشہ رادان:-

نار کھوت ماتس ڈچھو منوئے تھور
 یا چھ نظرن تل تبس آسان ڈچھ

گملاتھ موبکو پاٹھر چکر
 مس پیالہ بُرتھ مہم چاؤن از

سہل کتھ چھ بھر تھر گزن اُنہ ہڈ ہے
 مکر کوٹ مشکل چھ آنہار مشرن

تقدیرس تحف کر دتھے بیٹھ
 اتھ چین رکھ نے کھاؤن ہان

سہ ہر گاہ میانہ کر گئے پئے پڑھی زانہہ

ژوئی زبیس رات گئے شہرے سوتر اوتھ

پنہ کپکھ خوددار دل مکنہ ممتس

پنہ و زئس آپہ رؤستے کزور گو

آدم ز اژہیز حیوانی حرکواؤن سانہ زندگی مژمند و بین انہ کوٹ۔ کر
بار خراوتھ ہیو ژلن تہ ژلان لگو چھمین تہ چھارن۔ نوک سامراج و ادر سائشی
نظامک ز ہر ہیو اسہ بے گوناہ لوکن ژالن تہ ہیو والن۔ انسانیت گئے رسوائہ سورگہ
دارن لگو باہ مژکلف۔ ناسہ راعے و ژھ ژوپاری۔ و ستھانچ دگ للہ وان و اژانت
ناکہ کہ اکہ ریشگر بچ کور تہ ہندو آکہ اکہ بار سوخ بیٹہ گر بچ بڑائڈ کنی شالہ مار
گارڈن اتر پردیش۔ تقریباً ژون لچھن لوکن ہنز دگ چھئے سُنہاجی ہندین کینون
غزلن ہندین شارن مژاوش ہران دز پٹھ گوہان۔ غزلہ ہندس سانچس مژ
وبستھانچہ و گہ ہند اظہار اوس پزیوگ کہ اعتبار اکھ نو و اضافہ۔ اکھ نو و تجربہ یوسپہ
از کاشر شائری ہنز اکھ جاندار تہ بامانے ژنڈ بٹھ و سجار پزادوان چھئے۔ سُنہاجی
ہندین کینون غزلن ہندین شارن مژ چھئے و ستھانچ دگ زن تہ و ہان باسان۔

تھ مینو تل بکتیہ لال شوکتھ

کانہہ جتنہ کُرو و زب ناو و کانہہ

گرچ و تھ اُس نہناوتھ

پنہ لیس پڑھاے کیناہ کر ہو

راتہ کس رازس و جھم چند خاگر از
وٹھ گوشت چگرس اچھن مٹر ارژر

دور تامتھ نظر گوھ ہے کانہہ پکان
زائی کارا میانہ وطنک ہم سفر

دایک وائس مٹر چھنے نزاکت
گرہنے مٹر واران نے وون مس

دوچ کتھ کرنس چھنے مناہی
قلنس کیاہ کھو ہان نے وونمس

بلہ نکو چھنے امکان نے وون مس
گلنکو ہتھ سامان نے وونمس

سُنپتا جی چھنے کاٹر غزل ہائری مٹر پرارتھنا پرکھ غزلہ مسلسل لکھتھ اکھ رٹ
روایت سگہ وان۔ یہ چھ دراصل تشند اخلاقی تھو رتہ بحر۔ تمہ تھذیبک سون اثر
یُس تمس مالز گر چھ باگہ آمت۔ یہ سائی میو چھنے سبٹھاہ زرخیز۔ کمن گولابن چھن
مھولنگ شرف شکست تہ امی میو ہنز خوشبودی مٹر مطر سید تھ چھنے شاعر ہ پندہ یو ہتہ
پڑھ ہنز یو ہ باوتھ کران:-

نے سبز برج و تھ رٹم پتہ و تھ
سلامت نے سفر تھو کریم

تھور سوچس دِزیم تیوتاہ

ندائے اڑ تھور دِزیم

نے چھے تھ سہنہ ہے اندر

جذب کورمت یہ بدتے رت

سیر سڈوک عطا کر دِزیم

شرائے بجر تھور دِزیم

دوس دیتارنگ پہراتہ راتس تھ دنگ طاقت

تہ شامس کل صبح بھولچ عبادتے سحر تھور دِزیم

ازچہ کاشر ہاعری مثر چھ سنجائی پئن خاص مقام حاصل۔ تہند خاطر

چھے ہاعری پائی پانس مثر عبادت۔ سوچھے گزہست تہ پالان تہ شار تہ ونان۔

داریاہ تھور چھ بچہ یوان مگر تھ دین حوصلہ دینت سوچھے پنہ وہ ہار کہ پنچر

متر پئن اوئد پک میٹھرا تھ کتھن مانہ ڈاران تہ دن تھور نہہ نادان۔

کاشر غزل و تھبہ مزاجہ مطابق نوین موضوعاتن متر وابستہ کرنس چھ تھند

دیت اہم۔ زبانی تھند درتا دچھ طیس پٹھ۔ کم کھوتہ کم لفظ درتاوس اُنچھ چھے سو

اُکس سچ بناؤن دالس چتر کار ہشز بومکا ادا کران۔ داریاہ کینہہ چھ پرن دالو

ہندس بالغ سوچس پٹھ منصر روزان۔ نے چھے دو مید کہ یہ شار سومبرن کھہ پرن

والین تار تہ سنجائی پزا دچھ شک پھل تہ سہ گوا تم سنوٹش۔

"میں تو جانوں کہ میرے بعد بھی میری یاد کرے کوئی" یہ احساس چھٹس
 کرمہ سادھنا پہ ہند وزت دارنا دتھتھ ستنوش بیول دونا دتھتھ آند پھل پراونچ کل
 کڈان۔

مے چھ دؤر ژلن ژھین دتھ رشتن
 کینہہ پڑا دتھ پتھ کن تراؤن از

بھوشن لال کول
 ڈی لٹ

25 فروری 2004 عیسوی

بزدلہ گنہ ہر دم باسُن لازم
دوریر چون تہ آسُن لازم

لفظن مَنز از قَاد یہ کبرہ
انہازک وون آسُن لازم

جذباتن ہند سپر رچھو اُس
احسانک عجب آسُن لازم

چھے ژئے دلچ آواز تہ ژینژ
چھے ہراز تہ آسُن لازم

پڑھ پڑھراونی کڑٹھ کٹھچھے
دیننس وونڈ ڈکھ آسُن لازم

وبقار رُچھ مے امار گولم
 مے کرنہ ژولم تہ کیناہ نہ ژولم
 مے بارسس اون وجود چوئے
 مے قودرتک تھود پون ہا پولم
 جواں دہچ لے مے نالہ رٹے
 شرل زچھم، چون بجر سنھولم
 مے چاہہ لہ دینٹ گڑک نہ مانے
 مے دار چانے بڑک سنھولم
 ازل ژنہ کنیت شولہ ون مونگم تس
 بجر پچن دتھ نہ عرشہ کھولم
 دہچ اداچھے مے قودرتک دیت
 قدر گزم سونہ روپہ مہ تولم

نہ چھ ہو یکہ از تاسیر نکان
 نہ چھنے کولہ رادن پٹھہ خزیش ژلان
 چھ پڑ بڈپو انانس
 اپانیکہ ازلبہ چھنہ نہ پلان
 رخس و تیک کود یوت اثر
 نظرن رستین چھنہ نظر رلان
 انصاف کرن دولے وچھے
 کونہن پتہن اُتلاس ولان
 پیتہ ڈھیر سوالن گاوتر از
 وٹھ بھیشان پیتہ چھی لاکھ کلان
 وحشی کوہ انسان گائل کیتھ
 جتکلن گن آسن لاکھ ژلان

وِس، دپن تہ دامائس بک مھالاو آسن گوژھ
رُن کُنیت وچھتہ اناس ہنا ٹھہراو آسن گوژھ

بہ تھوہا عالس پام کھن کھن ناو چانے از
یوگن یس کالہ او برس ڈالہ ہے تیٹھ واد آسن گوژھ

وژھر سَرِیک تہ تاوچ تہنہ وٹھن گجار شبنم کُے
نئے جامن زونہ پچھہ چے راژ ہند پاد آسن گوژھ

نمی چشمن تھوتھ قائیم چمن آباد اُندزیم گود
اُندر سوچس سمندر گوژھ چنس دُریاد آسن گوژھ

ژ پزارکھ راز جگرک ہیٹھ تہ باسی میون آسن نیٹھ
خیالَن چاو گوژھ چائین تہ میانین چھاو آسن گوژھ

بے خبر پاٹھن پنک آنہ مانہ وچہ
 شب چھ سوبران رووت سامانہ وچہ
 یا چھ صہک خاب تَس پیومت ژہس
 ژہینہ گودھتہ یاتے گوومت دیوانہ وچہ
 نارِ کھوت ما تَس وچھو منوئے تھور
 یا چھ نظرن تل تَمس اَسانہ وچہ
 خوف مچھم خاموش نظرن ہند سسٹاہ
 مچھم چکاوان از مَتم احسانہ وچہ
 تَس پور بڑونہہ کنہ چھ زہرک پیالہ زن
 تَس چھ وئے لنگ تہ اکھ ارمانہ وچہ
 کل سہ میانی بہتہ چھ دزانت گر توے
 وٹھ چھ تَس مینے کن وچھتہ لرزانہ وچہ

سو

سوے نے چکرس منتر کھٹھ تھاونی گُوہم
 یا سو ر پیٹھ لر مے از ساونی گُوہم
 فاصلن ہنز زندگی کوٹ یہ خیر
 یا مے پانس متری پکناونی گُوہم
 شامہ اکہ پٹھس تہ نامن گزند کرم
 چانہ پینہ بزوٹھے عقل راونی گُوہم
 موت کر مونگ زندگی کا کھم پگاہ
 اکہ دوا موہلتھ مے پیہ تھاونی گُوہم
 ماجہ ہندو دود گور ویتس مہتری خیر
 تریشہ گول وکین مے سوے چاونی گُوہم
 اُنہ پیہ کس او جارس راچھ گر
 زندگی پائے مے پا راونی گُوہم
 روہتک دودہ کیناز کوو یوتاہ لوٹ
 یتھ گرس منتر راتھ اکہ چھاونی گُوہم

باس پہ مے دیاؤں کُنیت گوہ اُس
آوئے بگو ہاؤں کُنیت گوہ اُس

اُسہ موجب چھپے خوروری خوش دلی
بے رخی زہو پراؤں کُنیت گوہ اُس

ییلہ پیشن ہند اثر زیننس پپی
دل تھے ازماؤں کُنیت گوہ اُس

لوکہ ارساں اقدر زینکھ گنیر
اکھ اُکس ودناؤں کُنیت گوہ اُس

وَنہ چھ اُس گنہ گنہ کران کھلہ دُلہ اُس
لگہ ہیڈن شرود پراؤں کُنیت گوہ اُس

بسنس لسنس رکو ترسان
 بستی گاؤ پیتہ واران
 بر دتھ کنیاہ کر سرہ دن تم
 اربوہ گاؤ پیتہ دیوان
 تارکھ نب کھو گنہ کارن
 بدرنگ گوشت چھے آسان
 شہرن زر پو شوہرے شور
 رادے کلکن ہنز پچان
 دم پھٹھ کلکن ہنز بستی
 باسان گنہ چھنہ خوش انسان
 شامکہ زوئے چھے نر بستی
 بری یس آسن یم منہ چھان

ۛنہ ۛھیر بدل گوھ راتس مژ
 گلہ زنگ اکے سائس مژ
 ژیتہ ژین تہ ووند رچھ سہر سہر
 ۛر گوھ نہ گوھن جد بائس مژ
 ۛنہ والک وڈنم از وپوھ ناوتھ
 حق گوھ نہ منگن خاراتس مژ
 ییلہ تہرچ کام سوخن کرے
 نہ غمگلہ ز بس شجر سائس مژ
 ظرن کر ظہر رلن یوزو
 جھنہ ۛر ہمتھ وۛنہ ذاتس مژ
 وہہ مکر گوھن ووہر انسائس
 ۛڑھ چھا تاج وہراتس مژ

وارِ پنہ نئے دل مے اِز ماؤن پیم
 یاؤس کُوت پہر میناؤن پیم
 پاؤزانی دُج تہ چشمن آب ہوک
 پان پنہ نئے اِز مے اِز ماؤن پیم
 دگ مے چائی ٹاٹھ چھم اِکوٹہ زرد
 سوکھ ژنے کُیت پنہ نے جھک تھاون پیم
 تزپہ تہ ژاجم مندین کپہ کار دُچھ
 گرپہ تہ دزایس کُوت ویراؤن پیم
 باگہ چھامینہ پڑتھ یوگس منز زہد دُزن
 ودنی مے تندوڑک تَوُر چھاؤن پیم
 پہلہ وٹہ ہے جھوک کڈتھ ون بوچھ ژلنا
 کہہ تھزر للہ ہند مے پلہ پاؤن پیم
 آمہ پنہ مینے ناوِ لوم یوکال گوو
 ودنی مے سُدڑک روخ تہ بدلاؤن پیم

گوہ گزیشمس رڙ کھنڊی شراون از
 گمہ شینلن رُمہ دوشلاون از
 آکاشہ و سز گوہ آبہ بویا
 بڑا از گوژہم نوو یاون از
 ہوہس دوہک تاسہر گوہن
 شمشیر زخم بکراون از
 مے چھ دورژلن ژہین دتھ رشتن
 کینہہ پراوتھ پتھ کن تراون از
 زیو ژہم کینہہ چھنہ وائے تمیک
 اچھرو عالم الراون از
 گملاوتھ موہکو پاٹھر جگر
 مس پینالہ بڑتھ جھم چاون از

داوِ نارین پٹھ چھ ژلہ دودہ اُزیگ
 وقتہ بڑوٹھے آسہ بھولہ دودہ اُزیگ
 راتھ راوَر سرپہ کھنس زاگہ نیہہ
 نتہ چھ دگ دس دُائسہ للہ دودہ اُزیگ
 موکھتہ چشمن ہند ژ ہلمس کٹھہ سوغر
 دُور سُدس متری ژلہ دودہ اُزیگ
 ژوَر ژلہ روخت پیئے لوٹہ پانھر از
 سورگہ عرش پٹھ چھ پلہ دودہ اُزیگ
 دودہ اُزیگ ژین چھ مولہ دودہ راز میو
 بازکر میو آسہ ژحلہ دودہ اُزیگ

یاد

وچہ تہ چگر پڑروؤم کوتاہ
 وارو گر اپنؤوم کوتاہ
 مانو گلیو سوبرادیم نیاؤ
 بنگر فربو درتوؤم کوتاہ
 مانو بزاندس پٹھ لوکپارس
 اچھ دارین ونہ نوؤم کوتاہ
 زوئہ موٹکم مہاراز دلیس ہیؤ
 لیہ اُنی اُنی ولسوؤم کوتاہ
 زہنہ ویز تراؤکھ اشو دپرایا
 سے آٹکن اسنوؤم کوتاہ
 تن من پٹرتھ یخھ گر بارس
 لوہ لنگرے پکھ نوؤم کوتاہ
 نالہ متہ زٹی تھے وؤن بیہ راجن
 ڈکھ چکرس پل تھوؤم کوتاہ

آش جوائن ہنر پتھ پڑا
ڈھیر سوائن کُری کُری ہارو

وٹھ تڑپاؤنی تس چھنہ خیرے
نہ ہنڈ سودا کور پیٹہ زارو

کُور لاچار امارن ہوتاہ
پر ٹھن کڈی کڈی گر خاودارو

زاکر دین پیہ لال اٹھس منز
سیکھ موچھ تلو تلو تس کیناہ سارو

دوہش پزاران نادس جھنڈس
سر ما کُور نے تکر کس ژھارو

میلہ آسہ بسن و اُرائس منز
میلہ باسہ بھلے شمشائس منز

کتھ پو و بؤ دس ر اُچھ کرڈ
وڈ سؤر موٹھاہ آسائس منز

مزرج مخے تارے وچھ ساقی
انہار تشد پیائس منز

رچ تئس اُس نظر بے شک
مینے آے نہ وینک بائس منز

ٹھپ وائس ڈجم سورے پرے
اکھ شہنا ڈھٹھم پائس منز

یقین سچے چھ رڑھ فی اعتبارِ
غلتھ میلہ کانہہ گر شہارِ

دعا مونگ تھہ گرس کثیت پت نظر دتھ
مے پیٹہ منساو کتھ دونی اختیارِ

گلن ہند اکہ تصورِ ڈچھ بھو جس بو
مے کیاہ اہم کی پتہ زنہ بہارِ

پڑ کھور ٹھہراو تس وں اکہ ہفتتھ
ز روزیس کل ہنا مینا نے شہارِ

مے ازرگے دودھ سورم کچھ رچھتھ کل
مے راتچ راتھ اہم انتظارِ

آلوس دُیْتِ آلاو لوتہ پاٹھر زَن
 لولہ پُتر گئے ناد نادَن تھو د گن
 کزانہ میانے لائے لیکھتھ مُیل و چھم
 اچھ پُرتھ چوئے مے دُنجر زبہ بیٹھ مَن
 باونس کو اُس لفظن ہنز کی
 تھوی دِس کھنر کھنر مے چائی تم سوخن
 کو رٹم شوقن ویش یا متھ لُجُم
 خوف روؤم یہ مے کا پچھتھ سوکھ گو بن
 عالمکو سوکھ چھاؤر چھمکریہ وائس اکھ
 کرؤٹھ وقا دوت گئے لرزش وٹھن
 مژر گئے احساس دتھ ییلہ گو د کبیر
 یار چائی ناد گئے میانین کفن

وودس اندر سہ تھاؤن گوڑھ
 تھومبؤ ڈریاو چاؤن گوڑھ
 کوچھے منزتس تھؤن گوڑھ سر
 تہ اندریم حال باؤن گوڑھ
 اٹھس تس تھف کُرتھ نرن
 ڈلےھ نیمہ کوچہ راؤن گوڑھ
 نے گوجر ہیکر قدم آسز
 تہ اوڈ پوک شولہ ناؤن گوڑھ
 سہ کمرہ انہار کیاہ باوے
 سہ یاتے پان ہاؤن گوڑھ
 روپلر حنہ سونہری پآراو
 سہ تھ میانی گاٹہ راؤن گوڑھ

و بختہ

نے سپر رنج و تھ رٹم پتہ و تھ سلامتھ نے سفر تھوڑیم
تھوڑ سوچس و زیم تیو تاہ ندامتکے اثر تھوڑیم

نے چھے تھ سپنہ ہے اندر جذب کورمت پہ بد تے رت
سیر سڈرک عطا کور زیم شرافتکے بحر تھوڑیم

دوہس و بیتارنگ پھرا تہ راس تھ ونگ طاقتھ
تہ شامس کل صہہ بھولچ عبادتکے سحر تھوڑیم

رٹھ بے خوف نالے آلہ وے از پڑان قدم تھینے
وچھے تھلہ تھلہ کلیم پنہ زہ فراغتہ کئے پھر تھوڑیم

ٹنے چھے پے میانہ کیشہ ونہ نے بڑچھ زیم زے نے سمہ ڈلے
و زیم شہجار نارس مٹر رفاقتکے شہر تھوڑیم

سترگار زچھر تھے نے جھم یار مٹرن
 غمن جاے دتھ جھم نے غم خار مٹرن
 نہ جھم دتھ دچھن نے نے کتھ ہنز تھوڑی کل
 سہ مٹراؤس کیت چھ سناار مٹرن
 رلن نظر ہر گاہ وٹھن وٹھ چھ سپدان
 تہ چیشمو وٹن از چھ یقرار مٹرن
 دُعا کئے منگن تھ پٹن کیاہ پرد کیاہ
 ولس پٹھ تھوٹھ اتھ چھ بے عار مٹرن
 سہل کتھ چھ پھر تھر کرن اُنہ پڑے
 مگر کؤت مشکل سہ انہار مٹرن
 جدائی ہندے نار دزنس نہ کھوڑن
 اہر ژالہنس کیت چھ شہجار مٹرن

چشمِ من مژ سُدُک چھ سیرِ تَس
شورِ بُرژ خاموشِ نظرِ تَس

دودہ دِشِ خابنِ مژ کُورِ روخت
ژہبِ گودھنگِ ژاَلنِ چھ پُورِ تَس

کَچھس، پُراویسِ بزوئہ کِنہِ تھاویس
اَکھ تہائی پاتھ اَگرِ تَس

جائے دِژنِ تَس چھپسِ پڑا
آنگنہِ رُوستے باسِیا گِرِ تَس

شوخی اداِ مُستی تہ شُرلِ پڑھ
روژنِ گُوژھ تا عَمِرِ اَثرِ تَس

مے لکے آزار کے یا کوڑھ ڈلن بزم
 تہ تہ درتاؤنس کثیت بیاکھ عالم
 مے گڑھ و پوھناؤنس کو صاف وانی
 جوانی ہنر قدر نے مرنگے غم
 وزنی گڑھ لولہ ناگس پہ آہنر
 گڑھنہ گڑھ داد بیہ بند چشمہ مے تہ نم
 اتھن ہنر برکھ پڑتھ ساریا و کس کیناہ
 رکھن ہند مطلبے بدلاو اندم
 مے کتھ جھم زونہ پچھ جی راتھ کانچھنر
 وکیس چانس پٹھے ڈیوٹھم مے ژندرم
 ژون یا وائس گزراؤنی چھے بد کتھ
 شہن ہنر گزند کران تیتے سور آدم

پتھر زندگی ہند چھ ہر والہ نس کثیت
 چھر گوڑھ نہ ہاؤر گوہن گالہ نس کثیت
 چھ لاچارگی آدیتھ تھادو مٹر اُس
 نفو اُس دہر تھ چھ دہ پالہ نس کثیت
 چھ ہن ہنہ پٹھے کھارچ مان پڑواہ
 کز بڑے موڑ پٹس نہ تہ یہ بکوز انس کثیت
 کونہن بڑ میانین ثوابن د پٹیر ہیڈ
 قلم ٹل بڑ یا از کرم ڈالہ نس کثیت
 بس پھر تھادک نہ تہ ہراؤ اُندری
 ٹس چہر لکہ روز کس نالہ نس کثیت
 نہ پٹے، نہ ماتم، نہ کزیشن، نہ روشن
 جگر یا تہ گوڑھ میوت یوڈ ژانس کثیت

وسہ وُن دودہ وُنہ وُلئے شام
 کتھ کتھ کپ ہوا آئی روز تام
 بوڑکھ باؤکھ اوش تے تراؤکھ
 ودنڈ لوڑاؤکھ پیہ آرام
 واؤن ژھٹھ کڈ لُنجہ الراوین
 وُک پیو پونجہ ڈرتھ گود خام
 اَز تہ گولابس مُشکنر دار
 اَز تہ چھ کنڈر تھر پٹھ گلفام
 احساس مٹر پیہ اَسہ ٹیون
 روخصت یُس کورمت کرتام
 تَس شہلیس ہمارا زس وُچھ
 ودنڈ لَلوان چھس خاص تے عام

زنتھ زون تے زونہ مؤجوب اُس مر و
زندگی ہند یٹھ نہ اُس سودا کرو

چھم حیاتی ٹاٹھ چھم لنگ امار
ژنر تہ بزفرد سوئرتھ وں دامانس برو

مقصدے چہ راو سانے محنتک
پیہ ہندس تقدیر ہے کوتاہ فرد

رتھ چوان سرعام، پردن تل شراب
یہ نہ دہلو گاشے ژوتے پیٹھ مر و

اکھ اُکس رزنناؤس مژر آو رتھ
اکھ اُکس خوشحال وچھتھے ما ہرو

زھوپہ دوپہ کر کے تھے ٹری پٹھر بالو
خاموشی دے دے واراہ آلو

کلبہ کچھ رائن سفرس دزائتر
مزلےس داتھ زولا زالو

وتہ ہاؤک اوس کتبہ تام وطنک
راؤو تینے وونی راہ گس کھالو

گلہ گلہ کلبہ نہ مہیز لگہ پڑس
پڑن گوہ اکوہ پینالو پینالو

یتھ ارمانس کش گوہ چکے
کناہ زائتھ سے وونڈ اُس پالو

حق چھ کانچھان اُنچھ روس گوہ دربر
 وق چھ نا انصاف ہوناوان خمر
 راتہ کس رازس وچھم چند خالی از
 وٹھ گوٹ جگرس اچھن مٹر اُرژر
 گاٹلا اکھ اوس تس صیہ ونان
 وائہ پھس آمت مکر بخشم بجر
 دور تامتہ ظر گوہیہ کانہ پکان
 زانکارا میانہ وطنک ہم سفر
 کہہ پنہ نے حالہ گوہ اژھ تو اندر
 مانہ ژبیہ یوزن تگی کملکھ اگر
 استوتچے آواز دژنم نہ دژن
 وائہ ہند کس شرسہ دچن اکھ پھر

ژیتھ رُجھتھ وونڈ آوِ رَاوتھ تھو دُون
جان گود کینہہ یاد پَاوتھ تھو دُون

کچھ تلچ کُز یس تے پز اُتھ صلچے
گر پُئن یا تَس تہ ہَاوتھ تھو دُون

وقتہ کس داوس چھ ڈالن کینہہ نہ کینہہ
پش تہ یز وٹھے پار تزاوتھ تھو دُون

نقو دودے پوز اُتھ کرناو تس
دان دزُون بانہ ناوتھ تھو دُون

سانہ کر کس آگلَس مَنز زُون وژھ
گوش ساری گاشہ رَاوتھ تھو دُون

راتہ کسں واڌن قدر کرہو رڙھا
 چیشمہ اکھ اُک ٻنڙتہ اُک پرہو رڙھا
 دل چھ ڏنہن دُور ڙلڻج کتھ کزان
 وڻھ امارج کم ٻنہن کرہو رڙھا
 شوقہ ٻنہ ٻنڙ کتھ چھنہ تنبہ لاوان دس
 مُشکلن کُنیت پگہہ کسں درہو رڙھا
 جُرتھہ ٻنہنہ پان ٻاڏ زانو پڻ
 لرڙ مرنگ تڙاوہو سورہو رڙھا
 لُہر دن طوفان ٻنہنہ چکا ٿنہنہ دن
 روڻ چھ بدن پانہ ٻنہنہ ترہو رڙھا
 حسد نارے ڏدرتہ ٻڙاڻ روز ٻتھ
 رھکہ لولہ کہ ٻھڙي پڙي پرہو رڙھا

آجھرو تلمت یٹھ طوفان

پتھ ینہ روزکھ گالکھ پان

تاز گواہی و ہرن ہنر

قلمن دیت زو روس تہ بیان

ژھوکس ڈوکس تار لکنا

تار زمانک روز و ہان

گمراہ گاہتر و تہ پکھ و نر

غیرہ بدر گاہر و تہ ڈالان

تقدیرس حنف کر دتھ بیٹھ

آجھ چین برکھ نئے خاچن ہان

بالہ ڈلتھ وڈتھ گود کوٹ تام
 راژن وڈتھ گود سوئری جام
 دودہ کس راژس روخت کر
 وڈلان وڈلان ہی وڈ شام
 پوت دارے تھہ کر نم کزکھ
 آنگن بر تھو اڈ وڈتھ تام
 ہر موکھ وڈتھ نا وگنہ جھو کھاہ
 بڑ بڑ ضررین مس کیا ہتھام
 آکاشس زبہ سڈرک رنگ
 چیشمو لوب یوتاہ آرام
 لہ پتہ لہ تھر پوشہ مٹلے
 تھک وڈتھ پٹھس وڈتھ پٹھ یام
 راڈس چیشمہ بھریم ہر سؤ
 وڈتھ شہر تے کوہ ہے گام

زنہِ خودایی تُو اویزان دُور گُو
فَصلو مَستی سَہ یا گُو تُو ر گُو

یہ نہ دتنگ باس لوگ بڑوٹھے تہنس
نیک نامی ملو ہینس مجبور گُو

یہ نہ کیکھ خودار دل کنہ تمٹس
ہنہ نہ وزتس آپہ روچے کزور گُو

تس مزاحس کیناہ چھ بدلاؤک سبب
چنہ چھ نہر دھتھے سہ پانے دُور گُو

زول کمر بند تاز ارامنگ کُرتھ
وہر کوچتھ زنہ نار بہر ہند سُر گُو

دُہلو خائن سہ بزمِ روئے
 فہک آرام تِس روئے
 فراغت یس ہنا ڈر گئے
 ہنر لنگ تہس روئے
 تراش لال تِس کرمس
 تہ کر تکر پان پاردوئے
 دِس منز چھاوٹک شریخہ
 ز سارے وائسہ سو بروئے
 متلو اُس باگہ آہو تِس
 مور تکر پانہ پاردوئے
 کرد وچھ زیتس پٹھا
 کزن کزاون ز تکر اردوئے
 سوخن میانین کرتھ کزنو پھیز
 لوہے کیاہ تکر تہ کیاہ پاردوئے

سُہر کُنیر چھا سَا بادِ بچ کتھ
کولی وَنو کول تہ وِجھ وَنو وِجھ

پڑ کیا زِ لوکلکھ بجر پٹن دتھ
مے راو خاراتھ رُٹھ یہ ہز زتھ

کراہون ہنز قدر کرنی ہنچھ
کرتھ یہ ہز ادکھ سو گئے ہتھتھ

سہ دار یس دیا رہے تھوان بر
مے راو متہ دائسہ ہنز عبادتھ

چھ رشتہ اولہ تہ کڑھک رزھہرنی
تگی تہ یوزنی اچ نزا کتھ

زانیم پان ز اجہ جہم خاگر
 کس کر آلو کس پیہ ساگر
 کہہ وچہ خاؤد بجزک رنگ
 ہنگہ منگہ ژھنہ ہنس بجزا ناگر
 مونگئے تئس یئس و مبرن اوس
 جولا ہتھ پر تلگ سواگر
 چائیس رحمس کرمس پٹھ
 کاٹیاہ خاب ائدری تھر پاگر
 چانے اہی نیریا تر
 گو ورتی ژھری ہے آہس زاکر
 پانس آیام ولے تہم
 یم زہہ دوہ تے دانے پاگر

بلہ نکر چھنہ امکان مے وؤ نمس
 گلہ نکر ہتھ سامان مے وؤ نمس
 وچتھ کتھ کرنس چھنہ مناہی
 قلمس کیاہ کھو ہان مے وؤ نمس
 داؤنج وارس منز چھنہ نراکتھ
 گرہنے منز واران مے وؤ نمس
 ناژن نکھرن کٹیت چھا شاہ
 وؤنس کٹیت پروان مے وؤ نمس
 داؤدر لوتن زیو پنہ نے باؤتھ
 زیو چھا کاٹھہ مٹران مے وؤ نمس
 کیتس کالس نختہ لکن ہندو
 پوشن اسہ احسان مے وؤ نمس

تھر ڈاج نظر او ز سہ رچھ نا پٹن بجر
 کھوت بڑاںہ سہ کتہہ آپہ خبر کینا ز دشن بر
 پیتہ کوچہ بھرس ساسہ بُدک بہانہ چھہ آستہ
 پیتہ پلہ نہ نظر آگنس چھہ دوسہ تہ بازگزر
 لاچارگی زون تہ مزن عام حقہ حقہ
 نقو ا بزن دودہ راتھ جکھن پور بار کھر
 پانس چھہ تنس روے گل تے غونچہ دہن صاف
 پانس نشے بیگانہ مگر زانہ نس شہر
 مٹر آب پڑمت ساروے گا مٹر چھہ بے خبر
 پیتہ تھر چھہ سرس زو نہ پٹو نے تمین نظر
 بجرک چھہ مانہ خاکی اتھو ڈھارس دون
 حاوی کہو دیوانگی پانس پٹے نظر

تنہائی ہند بینہ اکھ شام
 پڑون سحر نوو نوو پاغام
 اسہ کتھ چائس خلکس پٹھ
 لبہ کتھ پنہ نس یڑھنس تام
 کوچہ گرداس ہیر یون لار
 بجزک زون و تھ گودکس تام
 بینہ پٹھ زھینہ مے ساری اکر
 بسہ نس لایق رو دا گام
 اچھ دارین گیند کتھ پچھ بڑونہ
 وارڈ پڑ پینہ و اتھ تام
 خاب حققتھ کیاہ زہ مے
 عقلہ بقل مے سوچس یام
 سنہ لہ چشمو بوون حال
 کوچہ گلکس پٹھ سمکھم یام
 دوسہ پٹھ لیکھتھ تھونم شچھ
 و نہ چھ کوہان و قس پٹھ شام

سُدرِ بچ ژھوپِ مئے سہِ بچِ آن
یوژنِ تگیا جھکھ نادان

دارین ہانکل کیاہ تھاو کہ
واوچ ژھوپِ مئے یوژ طوفان

ژھوپِ مئے روپِ ہنز و قس پٹھ
قلمچ ژھوپِ مئے زمن ہان

زیوِ روسِ رگووِ دؤلی سُنہ کھر
للہ ہنز ژھوپِ مئے زمن زان

شوق کڈنے کل تے دزائیکھ

کمہ کمہ آنگنہ مہیرتھ آیکھ

رغس متی روح بدلاوتھ

نوو کیاہ لوگتھ کرہے چھایکھ

پر پیٹھ سجدا مچرا اویا

استان کر اندرے ژایکھ

سونیرتھ سازن سارتھ ہارن

کس کس ونہم چھکھ پردایکھ

وائس منگتھ کیاہ تو درتھ منچہ تھس

ہیمہ کر موہہ ہم تہہ گر زایکھ

نظر گودھ عرشہ ہنور کھائی
 زمپنس پٹھ تہ اد وائی
 امارن کنڈ ہنا آسن
 خیالن گودھ نظر ڈائی
 ژھوچر رشتن چھ وین لازم
 وفا دلہ ہے اندر پائی
 وجودن میانی کورنہ کیاہ
 ہقیقتھ چھے پنڑ ژائی
 مے لی تی پنہ باگیگ کبھو
 تہ قرضکو لادر نکھ وائی
 ژڑ جھکھ بے خوف لاہروا
 مے دمہ دمہ ٹھ مگر کائی

تہند دُور ژلہ نگ چھ از خوف یارس
 یُوس چیشمہ دتہر تہ گنڈن اعتبارس
 پُئن گاش دتہ تس منجن رہنمائی
 اوجنگ تھو دتکھ تکر وڈنس ماگ ہارس
 سہز باغ ہاؤنی یُوس سوئہ بزوٹھے
 تسہز آشہ ز تکر وڈے وار ہارس
 ادا ساد کاژا رفاقہ کتھن منز
 ز تہی اوجارن ہوا دیت شمارس
 دوزن منز لن مقصدن پٹھ نظر تھو
 چھ یوئے وفا از کزان یار یارس
 مے دتم تہس دوزی پڑیا سپہ ہاؤن
 یُوس نہیہ پلکل بہ چہس دوزی شمارس

آباد یوگن پٹھ یار کوزن
 کتھ کتھ مژ مژہ اظہار کوزن
 اکہ دودہ کس رشتس وائس دژن
 زنہ حاصل اکہ سنار کوزن
 تھر لولس یات تھور بخٹے
 سر عام تمیک یقار کوزن
 یو سالی اوئن محبوب پٹن
 زنہ دیر سٹھ ہیڈ ویدار کوزن
 کتھ چاو ڈر دکھ نذرانہ تمس
 نیمہ سوتیک تاز بہار کوزن
 زنہ آنگن در کس بونہ کلس
 سگ دتھ ویرن شجار کوزن

تس چمنہ پیتہ زائہہ موکلن پائے
بیقل یوت چھ کانچھان آے

گر گود شیران اتھہ وے مکر
پانس ژحانڈان چھپس جاے

پوت پلہ کیاہ مہلہ انبرادان
چچہ بچہ کر کر تون نیاے

ودلہ سان ونبہ والین ہند مکر
ویران دھتھے کچاہ دزائے

لکھ نیائیں تکر وحبین دینت نا
پانس کنہ مامولس نیاے

دودہ یوڑت اوس گوم تنہا شام زن
 شب تہ گو دتھ تھر سُنڈے پُغام زن
 بس حرف کیتھہ پُر دے یوڑتے اوس خط
 اکھ اشارا اوس نا بے نام زن
 ژیتہ وڈر کو تاز سرچ اُس کتھ
 ہتھ پڑ رکھوٹ کتھ مگر غے عام زن
 موچھ مران تھر آسہ لیکھمت راتھ خط
 فاصلن تس آسہ ہے پتھر سام زن

فہس رُچھ کُ موچھ لدر لار زو پتھ
تہ حانظر گوہے اُخری آرزو پتھ

زبان وئی چھہ سہلے مکر لول پڑاؤن
ولس ول چھہ ژھانڈان فہل کفتکو پتھ

نہ موکھ نئے منڈ چھہ زہہ چھہ جسنے مہا ہی
یہ طوفان ژڈول وچھہ میٹک آبرو پتھ

ژندن موت بخشان تہ مورڈن حیاتی
یہ ہے نوحہ وچھہ پکان ہو - بہ - ہو پتھ

یہ وٹم اداکار نے گاہے چھا کینہہ
کوہن بے گونہہ کیا سنا رو بہ رو پتھ

واسے روس کمر آسے منجس سے جہاں زندگی
 زونہ پہچھ جی راتھ اُتر ماہتاں زندگی
 ٹیٹھ ہتھتھ ہتھ لُجھ تو دُور پائس زونہ تھووم
 نیندر ہر دوتھم ز کاڑاھ کم جھ خانج زندگی
 سر سمندر ٹھہر ما قطن، وجودج آس کیناھ
 داوگوہ ہتھتھ یزوتھس مژنی جھ آہنج زندگی
 پت کلے ماہرس تہ ہتھتھ مژن نے کرمس لاگ روز
 ہتھ تہ ہتھ کا کھم حیاتی سوے عذابج زندگی
 در۔ بہ۔ در ہتھس امانتھ چون ہتھ دولہ رؤ۔ بہ۔ رؤ
 دیڈوے وچھہکھ ہڑ یاتے مژن تھاس زندگی
 دتھن نے کرمس اوس مانگو منگو گراہم وائس اکھ
 شر نے دتھ گئے نیر ہے ہتھم گھانج زندگی

زغس ہرگا نے امیہ ناویم
 تو آرہنن اندر تھاویم
 نے پتہ لگہ میز کھن میانین
 کینم درو کہ مولہ چنڈس تھاویم
 نے آسم بادشاہی توہ
 گر تھ المار منز تھاویم
 چھ موہے رت پتہ کا پھن کینٹ
 دعا صیہ شام کرناویم
 مفس کتہ ساسہ لہ ہڈ ہڈ
 نے مجلس منز سہ دیوہ ناویم
 پتہ شاید بے تکلف مفس
 خیالن منز سہ موراویم
 کتائی زغگی بخیم
 سیاہ لفظن نے پوراویم

دمبر ٹج پڑاؤس چائس
 بڑنوا لوگ راؤس چائس
 ملا قاتچ کتھے موکلے
 نظر ٹج یاؤس چائس
 ڈلیھ نظرو چھ پکے ہک دودھ
 تہ کیاہ بڑھراؤس چائس
 مے ما توگ سپنہ باؤن تہ
 کیاہ کر باؤس چائس
 رتس ٹج ریے چھ راتچ کتھ
 کیاہ کر چھاؤس چائس
 مے مٹھم پنہ ٹے عکس کھوڑان
 مے کیاہ ورتاؤس چائس
 گینٹس رسوا جفت چھا کاٹھہ
 لدر کتھ تھارٹس چائس
 مے چود کوتاہ نمبو نارو
 اثر اوس چاؤس چائس

بے گناہ نظرن اندر شزاؤن و جہم
 سینہ داریتھ یوت ویتہ راؤن و جہم
 بانگہ اڈمخلو گاشہ گوڈ آلو کن
 ژہنہ گوٹھن زہہ چون از راؤن و جہم
 مے تہ چھ و قس رازی کرہو سبٹھاہ
 مفلسی منز چون منڈ چھاؤن و جہم
 میانہ اکہ اکہ لفظہ نیرکھ تون پگاہ
 کوچہ اڈون بٹھ کھٹھ تھاون و جہم
 سار تس داریتھ ہلم یس نیمہ رڑھا
 زاکر ہارے نتہ یہ سوٹراؤن و جہم
 وار کزہ انوار وقتن لاگر زن
 آر پٹھ دل ہار کتراؤن و جہم

بینہ چھ یقارے جُرم کورمت یو
 زنہ بٹھس پٹھ بٹھر ہتھاہ مورمت یو
 نہر پہکے سر پرستی لاریم
 پاؤتر بس شوق کیاہ کورمت یو
 دوز چھ نو تحریر خالی صفہ لیکھو
 مزانہ کتھ بھر ہو نہ تو سورمت یو
 زندگی موچھ منز بہ موتک ساپہ بیچھ
 فلسفک چھنہ کانہہ ذرق پورمت یو
 بڑولی ہیمٹس چھ مٹھران نل بہ نکھ
 اود جارس گلہ چھے زورمت یو
 خون چھا بے رنگ سپد یومت ہو
 شینکیاہ غارن چھ ما یورمت یو

بزواہ کیاہ گر ژئے نشہ از راو راوتھ
 پگاہ یا کاکر نیرکہ پینہ نے تراوتھ
 مشن داراہ چھ کوشش گواہ کرنی پردہ
 مشن کوژہ تس وینس پتھ کال پاوتھ
 دینتھ دامانہ ژول کل تانی مشرتھ
 لیٹھ اوٹمت چھ پینہ کمر تام راوتھ
 سہ ہرگاہ میانہ گرٹے پے پزخمی زانہہ
 ژ ویزیس راتھ کپہ شہرے سو تراوتھ
 یہ سوٹچھ فاتہ بھر دوٹھ تاو میا تس
 ز تکر کھود حق تہ شاید باکہ راوتھ
 عکس پینہ نے وچھتھ پینہ بزاتر کوٹھس
 ژ تھوڑ زیس کاکر کالے انہ ہاوتھ

شمس مَنز زونہ گاہ ہزلان گو و نا
 تصور وچھ مے مَنز دوتلان گو و نا
 عیندر گج بے قراری ژتھ پریشان
 چھ من ژقول تہ نا فرمان گو و نا
 وؤنم سمہائیو دل چہر پئے
 کوزم تی وچھ سحر دوشلان گو و نا
 شمس دؤد پونرس گج گاشہ کوتھ ہمش
 چھ دزنس مول تہ وچھ قوربان گو و نا
 بہ دیوانن اندر روئنس شمارس
 خیال مَنز مے سے منوان گو و نا
 چھ بٹھر بھیز وق نہ چوٹے چھے نہ میوٹے
 آتین وچھ راس ہتھ وردان گو و نا

دادر و دلاؤ تہ اِد لیکھو غزل
 مس گوہو راؤ تہ اِد لیکھو غزل
 شوقہ ہوت انہار شارس مژ بر
 نار شہلاؤ تہ اِد لیکھو غزل
 کیاہ زاکتہ یتہ ہتھ کاڑاہ فرق
 گوڑ یہ ویدھ ناؤ تہ اِد لیکھو غزل
 عشقہ سہلائس تہ یُن بے واسہ ہو
 چیشمہ و تھراؤ تہ اِد لیکھو غزل
 کچھ پھلے چھاؤ تہ سوئیک مس چھو
 زتنہ سونراؤ تہ اِد لیکھو غزل
 اکھ اُکس دولہ دل رچھو کاٹھو رڈر
 یتھ بجر مڑاؤ تہ اِد لیکھو غزل

جہم شوق تہ منہ و اراگ رو جہم
سنہ و اراگ اندر اکھ ناگ رو جہم

دوڑی ترو دے واسن بنزیم کینہہ
انہد اندریم بس راگ رو جہم

ڈھو دودہ تے ریتہ بدو مشراوم
دوڑی دیرین مژ بس ماگ رو جہم

لر نار دیم لشیہ ہر رستین
گبر سوزے ریتہ مژ باگ رو جہم

مٹھٹ قلم تہ ما توگ لیکھن دوڑی
ژھنئون کاغذ ملہہ مٹھ داغ رو جہم

مہر گر کٹڈ ایشس مودار تامتھ
 کفن اودیم کوہنیم وینہ بار تامتھ
 یہ چھاسا پوزا چھن چائین تہ سہلاب
 مہ اُن مینہ اوش تہ دولہ موہار تامتھ
 ژنہ از نکھ دین پئی میانس جتازس
 پتو کیناہ گود بکھ زہ یار تامتھ
 ژنہ اوستھ سونچت شاید ہیے ساتھ
 نے چھتر از جامہ کر دپدار تامتھ
 تہ وچھ یکدم کڈن کوتاہ سفر چھم
 پتہا روہتے پتہا تہ ژہار تامتھ
 کوہن ژھنہ تم تہ یم زانہہ ملہ مٹرا کر
 پئے سکھن پئے یقرار تامتھ

دینے منتر تھ ڈھنم راتج کتھ
 جھنہ جذباتج یہ جھ ذاتج کتھ
 گر گر ما سمکو جھ پائھین
 مانے جھ تھوان کنہ ساتج کتھ
 دڑا چھرن زیو کیہ میانی غزل
 یہ جھ نہ چانے حالاتج کتھ
 اسہ تامتھ کیاہ اکھ باوتھ بس
 اسہ کرنی چھنے پانہ حیاتج کتھ
 پیٹہ اسہ پنچھن دامن ڈھرتھ
 گوہ تبین کرنی خاراتج کتھ
 مھولہ راؤن گوہ بیتھ باغ دلک
 سوئس نہ کرنی ڈھراتج کتھ

فقط دِزِوِیہ بہارِکِ غم
 نے چھانٹتے تھے شہارِکِ غم
 چھپو کر جاے سوکھ شانتی
 نے چھانٹتے گر بارِکِ غم
 بجائی چاہے ہنر کس ہر
 نے مہم پہننے گوارِکِ غم
 پنک ہیون واہ گوو دل سٹھ
 نے چھانٹتے انتظارِکِ غم
 نے وچہ تھلہ تھلہ گلن پہن عین
 نے کر اوس شاملارِکِ غم
 نے باسیوود روشنک حق ہیو
 نے چھانٹتے زارِکِ غم

دلچ دُبرائے کیاہ کرہو
 اُشس دُبرائے کیاہ کرہو
 دتن کتہ چشمہ دتھراوئیس
 سہ بزدلہ کتہ دزائے کیاہ کرہو
 ہچتھ دزائے کتہ مئے نظرن
 خیالکو نیاے کیاہ کرہو
 گرچ دتھ اُس نہناوتھ
 بتیس پڑ ٹھائے کیاہ کرہو
 ٹنے گاچھ گالیکو پائٹھن
 ہر مینائی مائے کیاہ کرہو
 نے آلوک پڑان تئس قدمن
 ٹنے موٹھس آئے کیاہ کرہو
 پچھ کتھ دُورپو
 تہ کتھ سرمایے کیاہ کرہو
 پچھ باقی چشمہ رلہ نک وق
 پچھسا کانہہ رائے کیاہ کرہو

کلبہ دالر نظر و دشبہ لاد کانہہ
میخانہ دِلک و مہلاود کانہہ

دم فُژ و مچہ منہ کیشہ شوق وزن
نتر جشہ لگن و نہ ناود کانہہ

مچہ میو تل کا تہ لال شوکتہ
کانہہ جتنہ کُرد و زناود کانہہ

وسہ بالو پٹہ اکھ مٹھ جویا
کوڈ زہر دوڑ حاشز وید اود کانہہ

شری شری یالس عنیت پزہلم
پکپکے باجھ زڑھراود کانہہ

گود ہرد بُڈی سوئٹک اڑ
 تہ چھ موئس گاؤ کسر
 واوس تہ کاوس دُشمنی
 بلبل کران کنہ پٹھہ بسر
 جھنہ کلکہ باغن مٹر کیوان
 ہٹ چہر ما دتہ ہکھ خمر
 چٹکو آبہ دانن کور اُس
 تہ چھ دل ستاہ تہ تہ جھنہ پڈر
 تکر ژین بڑوٹھے اکھ رڑھا
 تس بڑوٹھو آو پتہ نئے سہر
 ہے میانہ وطنک سب مہ پڑھ
 نے چھ دور تامتہ ددنی نظر

نشانہ کاٹراہ شائخس کنیت
 مصیبتس منز رفاقتس کنیت
 نے کل قلم زنتہ شراکہ زورے
 نے لٹو کہ نہ ادبی عبادتس کنیت
 نے اؤن اوے انقلاب لفظن
 بحر بچو دم شرافتس کنیت
 تھوڑن ساہرتھ نہ باہے
 جرتھ چھ بڈران کرامتس کنیت
 چھ زنتہ دزاگس تہ ماگہ ہے منز
 ژھٹان بھول بھول قیامتس کنیت
 نے کر شہل دودھ نصیب سپدہ
 ز لیکھ ہا کینہہ فراغتس کنیت
 گلزان چھ آگر تہ حزیبہ ہتر اُس
 دچود پڑھران امانتس کنیت

निशानु काँछा शिनाखतस क्युत
मुसीबतस मंज रफाकतस क्युत

मे तुल कलम ज़नतु श्राकि ज़ोरय
मे ल्योख नु अदबी अबादतस क्युत

मे ओन अवय इन्कलाब लफ़्ज़न
बजर बचोवुम शराफतस क्युत

तसव्वुरन सामुरथ नु बाक़य
जु़रथ छि बँडरान करामतस क्युत

छि ज़नतु द्रागस तु माग़सुय मंज
छटान फोल—फोल कयामतस क्युत

मे कर शुहुल द्वह नसीब सपुद्यव
ज़ि लेखुहा केँह फरागतस क्युत

ग्रज़ान छु आगुर तु त्रेशि हेति अँसि
वजूद रेछुरान अमानतस क्युत

गव हरदु बुजि सोंतुक असर
यि छे मौसमस गॉमुच कसर

वावस तृ कावस दुशमनी
बुलबुल करान कनि प्यठ बसर

छनु कुकिलु बागन मंज ग्यवान
हॅटि चीर मा द्युतुहख खबर

छेकि आबदानन कोर अँसि
यि छे दिल सथा यि ति छुनु पजर

तेमि च्यून ब्रोंठुय अख रछा
तस ब्रूँठि आव पनुनुय स्यजर

हे म्यानि वतुनुक न्यब मु प्रुछ
मे छे दूर तामथ व्वन्य नजर

कलवाँलि नज़र व्वशुलाँविव काँह
मैखानु दिलुक वुफलाँविव काँह

दमफुटि वछु मंज़ु केंह शौख वुज़न
येति जश्नु लगन वनुनाँविव काँह

यथ मैचि तल काँत्या लाल शोंगिथ
काँह जतनु कॅरिव वुज़ुनाँविव काँह

वसि बालव प्यठु अख मीठ ज्वया
ग्वडु जाहरु द्वछा श्रोपुराँविव काँह

शुरि गॅरियाँलिस क्युत पज़रु हलम
पगुहकि बापथ रैछुराँविव काँह

न छु म्यानि कथि अंदाम त्युथ
न छु चानि शाहरुक शाम त्युथ

क्या वंदि गरस गरु सास काँह
छुनु कुनि गरुक आराम त्युथ

खाबन छु नेरान तर बदल
सोचस ति छुनु अंजाम त्युथ

यारस छु जाँयिज लोब ब्युहुन
लफ़्ज़ुय गोमुत बदनाम त्युथ

सँजदस छुना म्याँनिस असर
किनु च़ेय अन्दर क्याथाम त्युथ

मच़रस छे गँज़मुच़ तेह स्यठा
छुनु गरदिशस मंज़ जाम त्युथ

दिलुच दुबराय क्याह करुहव
अँशिस ददुराय क्याह करुहव

वतन कति चेशमु वथुरावेस
स ब्रुँहि किनि द्राय क्याह करुहव

हकीकथ द्राँठि गॅय नज़रन
ख्यालुकि न्याय क्याह करुहव

गरिच वथ अँस नाहनाँविथ
पेयस परु छाय क्याह करुहव

चै गाँजिथ गालुनुकि पॉदयन
यि म्यॉनी माय क्याह करुहव

मे आलुवि प्राण तस कदमन
चै मोंगथस आय क्याह करुहव

यकीनुच कथ छे दूरेमुच
ति क्युथ सरमाय क्याह करुहव

छु बाक्य चेशमु रलुनुक वख
छसा काँह राय क्याह करुहव

फकत दजुवुनि बहारुक गम
मे छा नतु येमि शहारुक गम

छपुन्य किच जाय स्वख शॉन्ती
मे छा नतु गरु बारुक गम

बजॉयी चानि हुंज कस रँश
मे छुम पनुने गुज़ारुक गम

यिनुक ह्योन वादु गव दिल सथ
मे छा नतु इन्तिज़ारुक गम

मे वुछ थलि—थलि गुलन पनुन्यन
मे कर ओस शालुमारुक गम

मे बास्योव रोशनुक हख ह्युव
मे छा नतु ज़ारु पारुक गम

यिनु मॅशरिथ छुनहम रातुच कथ
छै नु जज़्बातुच यि छै ज़ातुच कथ

गरि—गरि मा समखव यिथु पॉट्यन
माने छै थवान कुनि सातुच कथ

दिच अछरन ज़्यव गॅयि म्याँनि गज़ल
यि छै नतु चाने हालातुच कथ

असि तामथ क्याह अख बावथ बस
असि करुन्य छै पानु हयातुच कथ

येति आसि हेछुन दामन वॅहरिथ
गछि तत्त्यन करुन्य खॉरातुच कथ

फॅलुरावुन गछि न्यथ बाग दिलुक
सोंतस न करुन्य वॅहरातुच कथ

सबुर कर गंड अँशिस मो दार तामथ
कफन अँदुर्यम गछयम यिनु बार तामथ

यि छा सॉ पोज़ अँछन चॉन्यन ति सँहलाब
मे अन मेति ओश चु व्वलु मो हार तामथ

चे अज़ नख ध्युन पेयी म्यॉनिस जनाज़स
पतव क्या गव बनख ज़नु यार तामथ

चे ओसुथ सूंचमुत शायद यिहय साथ
मे छेत्य अज़ जामु कर दीदार तामथ

चु वुछ यकदम कडुन कूताह सफर छुम
पताह रोस्तुय पताह चुति छार तामथ

गछन छयनु तिम ति यिम ज़ाँह मीलिमुति ऑसि
युतुय समखुन युतुय यकरार तामथ

छुम शोक तु मनि वॉराग रोछुम
सेपि वारि अन्दर अख नाग रोछुम

व्वन्य त्रोव मे वायुन नेबरिम कॅह
अनहद अँद्रिम बस राग रोछुम

चिहय द्वह तय र्यतु बॅदि मॅशरॉविम
व्वन्य वॅरियन मंज बस माग रोछुम

लरि नार ध्युतुम लशि हरि सुत्यन
गरु सोरुय रेह मंज बाग रोछुम

फुट कलम ति मा तोग लेखुन व्वन्य
छयोन कागज मिलि हुंद दाग रोछुम

दौदि व्वतलावव तु अदु लेखव गजल
मस गछव रावव तु अदु लेखव गजल

शोकु होत अनहार शारस मंज बरव
नार शेहलावव तु अदु लेखव गजल

क्या नजाकथ यथ तु हुथ काँचा फरख
ग्वडु यि व्यछनावव तु अदु लेखव गजल

अशकु सँहलाबस ति युन बेवायि प्यव
चेशमु वथरावव तु अदु लेखव गजल

पख फुलय छावव तु सोंतुक मस चमव
जितनि सौबरावव तु अदु लेखव गजल

अख अँकिस व्वलु दिल रछव काँछव उचर
युथ बजर प्रावव तु अदु लेखव गजल

शबस मंज जूनु गाह प्रजलान गव ना
तसव्वुर वुछ मै मंज व्वतलान गव ना

नेंदुर गॅज बेकरॉरी द्यथ परेशान
छु मन चंचल तु ना फरमान गवना

वोनुम तहॉईयव दिल चीर पनुनय
कोरुम ती वुछ सहर व्वशलान गव ना

शमह दोद पोंपरिस लॅज गाशु ग्वथ हिश
छु दजनस म्वल तु वुछ क्वरबान गव ना

बु देवानन अन्दर रोटनस शुमारस
खयालन मंज मै सुय मनवान गव ना

छु बुथ्य फ्युर वख न चोनुय छुय न म्योनुय
अत्यन वुछ रॉस्य प्रथ वरदान गव ना

बुंजा क्या करु चे निश अज रावुराँविथ
पगाह या कॉलि नेरख येति मे त्राँविथ

मशुन वाराह छु कूशिश गॅछ करुनि तिछ
मशुन गोछ तस चेतस पथकाल पाँविथ

दुनिथ दामानु चोल कल तानि मँशुरिथ
लँबिथ ओनुमुत छु बैयि कॅमिताम राँविथ

सु हरगा म्यानि गरिकुय पय पृछी जाँह
चु वॅनिजेस राथ गॅय शाहरुय सँ त्राँविथ

यि सूंचिथ फाक—फरि वोथ ताव हयू तस
जि तॅमि खयव हख ति शायद बाँगुराँविथ

अकस पनुनुय वुछिथ यिनु ब्राँति गछनस
चु थँविजेस कॉलि—कालय आँनु हाँविथ

बेयु छु यकरारे जुरुम कोरुमुत यिमव
जनु बुथिस प्यठ बुथि हथा मोरमुत यिमव

नाहकु पाकय सर परस्ती लॉरि यिम
पॉलिमुति बस शौख क्या कोरुमुत यिमव

व्वन्य छि नवि तहरीरु खॉली सफु ल्यखुनि
प्रानि कथु फिरिमचु न नोव सोरुमुत यिमव

जिंदुगी म्वछि मंज तु मौतुक सायु ह्यथ
फलसफुक छुनु काँह वरुख पोरुमुत यिमव

बुजदिलि ह्यमतस छे फुटरान नल तु नख
ऑविजारस गाट्ट छुय ज़ोरमुत यिमव

खून छा बेरंग सपृध्योमुत ह्यो
शींकियाह नॉरन छु मा बोरमुत यिमव

बेगुनाह नजरन अन्दर श्रावुन वुछुम
सीनु दोरिथ यूत व्यतरावुन वुछुम

बाँगि अडफलि गाशु गव आलव कनन
छयनु गछुन जनु चोन अज रावुन वुछुम

मै ति छै वखतस राजुसी कॅरमुच स्यठा
मुफलिसी मंज चोन मंदुछावुन वुछुम

म्यानि अकि—अकि लफजु नेरख नोन पगाह
कोचि अचुवुन बुथ खँटिथ थावुन वुछुम

सारि तस दोरिथ हलम युस नेमि रछा
जॉलि हार्य नतु यि सौबरावुन वुछुम

वारि ग्रटुअनवारि वखतन लॉगि जनु
आरि प्यठ दिल हारि कतरावुन वुछुम

रुदन राथुय आँगुन छोल
वावन पोशि थरयन रंग मोल

मखमल वथुरुन सब्जा सबज
दछि पोंपुरि वुछ आलम वोल

छम—छम वैछ पाँचादर वुछ
छक्कनोबुन जनु आँगन दोल

म्याँनिस बागस श्रावुन आव
दारि तलृय गुलजारा फोल

नागुबलन प्यठ रागु दिवय
कुकिलव कोर संतूर ति कोल

चाँनिस शाहरस डालि अनय
पनुनेन नागन हुंद पाँ गोल

वुम्बुर लॅज प्रावुनस चॉनिस
बुंजा लोग रावुनस चॉनिस

मुलाकातुच कथुय म्वकलेय
नज़र लॅज यावुनस चॉनिस

डॅलिथ नज़रव छु पगुहुक द्वह
तु क्या रॅछुरावुनस चॉनिस

मे मा तोग सीनु बावुन तस
बु क्या करु बावुनस चॉनिस

रतस लॅज रेय छे रातुच कथ
बु क्या करु छावुनस चॉनिस

मे छुम पनुनुय अकस खोचान
मे क्या वरतावुनस चॉनिस

गॅयस रुसवा सिफत छा काँह
अन्दर कथु थावुनस चॉनिस

मे चव कोताह नटयव नार्यव
असर औस चावुनस चॉनिस

जिंदस हरगा मे अम्बुनावेम
तवारीखान अन्दर थाव्यम

मे पतु लागि फ्युर कथन म्यानेन
कूनेम द्रवगि म्वलु चन्दस थावेम

मे असेम बादुशाँही तिछ
गॅरिथ अलमारि मंज थावेम

छु मौतुय रुत तु काँछुन क्युत
दुआ सुबु शाम करुनावेम

मशयस कति सासि लटि पॅरि—पॅरि
मे मॅजलिसि मंज सु व्यछुनावेम

बु शायद बेतकल्लुफ छस
खयालन मंज सु मुच्चुरावेम

किताँबी जिंदगी बखाशेम
सियाह लफ्ज़न मे पुशुरावेम

वायु रुस कमि आयु मँजमस तिथि हिसाबुच जिंदगी
जूनु पछची राथ आँखुर माहताबुच जिंदगी

द्यूठ हकीकथ हटि लँजुम तवु दूर पानस निश थँवुम
न्यँन्दुरि हचि वोननम जि काँचा कम छे खाबुच जिंदगी

सर, समन्दर ठँहरि मा कतरन वजूदुच आश क्या
वाव गछि फीशिथ ब्रंजिस मंज यी छे आबुच जिंदगी

पोत कले मॉरुस तु फीरिथ युन मै करमस लाग रुज
बेयु तु बेयु काँछुम हयॉती सय अजाबुच जिंदगी

दर ब दर फीरुस अमानथ चोन हयथ व्वलु रो—ब—रो
दीदुवुय वुछहख चु यातय मंज निकाबुच जिंदगी

ध्युन मे करमस औस मा मँगि—मँगि गुजॉरुम वाँस अख
शर मे दिनुकुय नेरिहे बखशुम गुलाबुच जिंदगी

शाहस रॉछ करु म्वछि अन्दर लारु जू ह्यथ
तु हॉज़िर गछय ऑखरी आरजू ह्यथ

जबाँ दिनि छे साहलुय मगर लोल प्रावुन
दिलस दिल छु छाँडान शुहुल गुप्तगू ह्यथ

न म्वख नय मंदछ जनु छु जशने तबाँही
यि तूफान चोल वुछ येत्युक आबरु ह्यथ

जिंदन मौत बखशान तु म्वरदन हयॉती
योहय नुस्क वुछितव पकान हू—ब—हू ह्यथ

यि वनतम अदाकारनुय गाटु छा केंह
गछन बेगुनाह क्या सना रु—ब—रु ह्यथ

द्वह बोरुत औस गौम तनहा शाम ज़न
शब ति गव दिथ तॅमिसुंदुय पैगाम ज़न

बस हरफ कॅह पॅरि मे युतुय औस खत
अख इशारा औस ना बेनाम ज़न

चेतु वोतुर गव ताज़ु सरनुच ऑस कथ
हथ पज़र खोट कथ गॅय मगर आम ज़न

म्वछि मुरान तैमि आसि ल्योखमुत राथ खत
फासुलन तस आसिहे हेनि साम ज़न

तस छुनु येति जाँह म्वकलन पाय
बेकूल यूत छु काँछान आय

गरु गव शेरान अथुवुय काँति
पानस छाँडान छपनस जाय

पोत पलि क्या फलि अँजुरावान
तछि—बछि कॅरि—कॅरि नफचुन न्याय

व्वलुसान यिनु वाल्यन हुंदि सुत्य
व्यसरान वुछिथुय काँत्या द्राय

लुकु न्यायन तॅमि छयन ध्युत ना
पानस कुनि मा म्यूलुस न्याय

आबाद युगन प्यठ यार कोरुन
कथि—कथि मंज युथ इजहार कोरुन

अकि दुहकिस रिशतस वाँस दिचुन
जनु हाँसिल अख संसार कोरुन

तेमि लोलस यूत थजर बखशुय
सरि आम तँम्युक यकरार कोरुन

यवु सॉलि ओनुन महबूब पनुन
जनु दयु सुंद हयू दीदार कोरुन

कमि चावु चु दिख नजरानु तँमिस
येमि सोंतुक ताज़ु बहार कोरुन

जनु आँगनदरकिस बोनि कुलिस
सग दिथ वुम्बुरन शेहजार कोरुन

तसॅन्दि दूर चलनुक छु अज खौफ यारस
येमिस चेशमु वथुरिथ गिंदुन ऐतुबारस

पनुन गाश दिथ तस मँजुन राहनुमाँई
ओंगुज थोद तुलिथ तँमि वोनुस माग हारस

सबुज बाग हॉविन येमिस सोंतु ब्रोंठुय
तसुन्जि आशि नरि तँमि दिचय वारु नारस

अदा सादु काँचा रफाकथ कथन मंज
जि यिथि आँविजारन हवा ध्युत खुमारस

दोपुन मंजिलन मकसदन प्यठ नज़र थव
छु यूतुय वफा अज करान यार यारस

मे वनतम तिथिस व्वन्य पज़्या सीनु बावुन
येमिस निश नु बिलकुल बु छस व्वनि शुमारस

नज़र गँछ अरशु ह्योर खालुनि
जमीनस प्यठ तु अटु वालुनि

अमारन गंड हना आसुन
ख्यालन गछि नज़र डालुनि

छव्वर रिशतन छु ध्युन लॉज़िम
वफा दिलसुय अंदर पालुनि

वजूदन म्याँनि कोरनय क्या
हकीकथ छय पनुनि चालुनि

मे यी ती पननि बाग्युक ख्यव
तु करज़ुकि लॉदि नखु वालुनि

चु छुखा बेखाँफ लापरवा
मे दमु—दमु नठ मगर कालुनि

शैकन कॅडनय कल तय द्रायख
कमि—कमि आँगन फीरिथ आयख

रखतस साँती र्वख बदलॉविथ
नोव क्या लोगुथ करहय छायाख

बरु प्यठु सँजदा मुजरा औया
असतानन कर अन्दरुय चायख

साँबुरिथ सारुन साँरिथ हारुन
कस—कस वनहम छख परुदायख

वाँस मँगिथ क्या क्वदुरथ मँजुथस
येमि गरि मोयहम तँमि गरि ज़ायख

छव्पु

सँदरुच छव्पु गँय सनिरुच आन
बोजुन तगिया छुख नादान

दार्यन हाँकल क्या थावख
वावुच छव्पु गँय बोड़ तूफान

छव्पु गँय र्वपु सुंज वखतस प्यठ
कलमुच छव्पु गँय ज़नमन हान

जेवि रुस नर गव दोबि सुंद खर
ललि हुंज छव्पु गँय ज़नमन ज़ान

तनहॉई हुंद बैयि अख शाम
प्रोन सहर नोव—नोव पॉगाम

असु किथु चॉनिस हुक्मस प्यठ
लसु किथु पनुनिस यछनस ताम

कोचु गरुद ऑस हेरि ब्वन लॉर
बजरुक ज्वन दिथ गव कुसताम

यनु प्यठ छयनु गॅय सॉरी अँसि
बसनस लायखा रुदा गाम

अछुदार्यन ग्युंद गट्ट पछु ब्रोंह
वॉरि पनुनि पेयु वॉतिथ ताम

खाब—हकीकथ क्या जनु गॅय
अकलि बकल गॅय सोचस याम

सनु लट्ट चेशमव बोवुन हाल
कोचि गॅलिस प्यठ समखुम याम

द्वसि प्यठ लीखिथ थॅवनम शेछ
वुनि छु गछान वखतस प्यठ शाम

तॅमि डॉज नज़र अवु जि सु रछि ना पनुन बजर
खोत ब्राँदु सु कमि आयु खबर क्याजि ध्युतुन बर

येति कोचि फिरिस सासु बँदि बहानु छि आयिति
येति पिलि नु नज़र आँगुनस छे द्वसु ति बाँजिगर

लाचारगी जुवुन तु, मरुन आम हकीकथ
नफचा बरुन द्वह राथ जखुन पूरु बाँर खर

पानस छु तॅमिस रोय गुल तय गव्वचि दहन साफ
पाँनस निशे बेगानु मगर जानि तस शहर

मॅति आब चोमुत सारिवुय गॉमुति छि बेखबर
येति तिम छि सरस ज्यव नु पनुनि नय तिमन नज़र

बजुरुक छु मानि खॉलि अथव छारनस दवुन
हॉवी गॅमुच देवानगी पानस कुनुय नज़र

बलनुकि छिनु इमकान मे वोनुमस
गलनुकि हथ सामान मे वोनुमस

वखतुच कथ करनस छै मनौही
कलमस क्या खँच हान मे वोनुमस

वाँगुजवॉरिस मंज छै नज़ाकथ
गरनुय मंज वॉरान मे वोनुमस

नाज़न नँखरन क्युत छा शमा
दज़नस क्युत परवान मे वोनुमस

दौदि त्वतन ज़ेवि पनुने बाँविथ
ज़्यव छा काँह मँशरान मे वोनुमस

कौतिस कालस नहकु लुकन हुँदि
पोशन असि अहसान मे वोनुमस

जानेम पान जि अथु छिम खॉलि
कस करु आलव कुस यियु सॉलि

कॅहवचि खॉरिव बजरुक रंग
हंगुमंगु छुनहस बजरा नॉलि

मोंगुनय तस युस वुम्बुरन औस
जूल्या ह्यथ बरु तलुक सवॉलि

चाँनिस रॅहमस करमस प्यठ
काँत्या खाब अँन्दुरि तॅमि पॉलि

चाने आँही नेर्या तर
कवु दिति छॅरिसुय आबस जॉलि

पानस आयम वलनय तिम
यिम जनु द्वडु तय दानय पॉलि

सन्यर—गन्यर छा सा बावुनुच कथ
क्वली वनव क्वल तु वेथि वनव व्यथ

चु क्याज़ि ल्वकटख बजर पनुन दिथ
मे रावि खॉराथ रॅटिथ यि प्रज़नथ

करामॅचन हंज़ कदुर करुनि हेछ
कॅरिथ यि प्रावख स्व गॅय हॅकीकथ

सु दार युस ध्यारुनुय थवान बर
मे रावि तति वाँसि हंज़ अबादथ

छि रिशतु ऑविलि तु क्रॉट्य रॅछरुनि
तगेय तु बोज़ुनि अँमिच नज़ाकथ

दुहलि खाबन सु ब्रॅमरोवुय
शबुक आराम तस रोवुय

फरागथ यस हना चॅर गॅय
हुनर लसनुक तॅमिस रोवुय

तराशिनि लाल तस करमस
तु कर तॅमि पान पॉरोवुय

दिलस मंज छावुनुक शर युथ
जि सारेय वाँसि सौम्बुरोवुय

मॅतिल ऑस बागि आमच तस
मचर तॅमि पानु पॅजरोवुय

गरुद वखातुच चेतस बीठा
करुन क्रावुन जि तॅमि त्रोवुय

स्वखन म्यानेन कॅरिथ ग्रॅज फ्युर
लोबुय क्या तॅमि तु क्या प्रोवुय

जनु खुदोई तँसि आवेजान दूर गव
फासलव सूती सु यागव नूर गव

यिवनि वखतुक बास लोग ब्रौठय तँमिस
नेखनाँमी मँलि ह्यनस मजबूर गव

यिनु कुनख ख्वददार दिल कुनि कॉमुतस
पनुनि विजि तस आब रोसतुय क्रूर गव

तस मिजाजस क्या छु बदलावुक सबब
चन्दु छैन्यर वुछिथुय सु पानय दूर गव

जूल कॉमिसुन्दि ताजु अरमानुक कँरिथ
व्यतु गँछिथ जनु नारु बनिहुन्द सूर गव

बालु डॅलिथ वोथ गव कोत ताम
रॉचन दिथ गव स्वनुहॅरि जाम

दुहकिस राजस र्वखसथ कर
व्वशुलान—व्वशुलान यी वनि शाम

पोत दारे तॅमि कॅरनम क्रखा
आँगन बर थव अडुवोथ ताम

हरम्बखु वॅछ ना विगिनि छव्वा
बॅरि—बॅरि सुरयन मस क्याथाम

आकाशस जनु सॅदरुक रंग
चेशामव लोब यूताह आराम

लरि पतु लरि थरि पोशु—फुलय
थख दिनि बीठुस वति प्यठ याम

रॉवुस चेशामु फिरेम हरसू
वहि शाहरस तेय गछिहे गाम

अछरव तुलमुत युथ तूफान
पथ यिनु रोज़ख गालख पान

ताज़ु गवॉही वॅहरन हंज
कलमन ध्युत ज़ेवि रोसतु बयान

छळ्कनस—डळ्कनस तॉर लग्या
नार ज़मानुक रोज़ि वुहान

गुमराह गॉमुत्य वति पकुवुनि
नेशबॅद्य गाटलि वति डालान

तकदीरस थफ कॅरिथुय ब्यूठ
अथुचन रुखुनुय खॉजुन हान

रातुकेन वादन कदुर करहव रछा
चेश्म अख अँकिसुंजु ति अँसि परुहव रछा

दिल छु जेहनस दूर चलनुच कथ करान
वुफ अमारुच कम पहन करुहव रछा

शौकनुय हुंज कथ छै तम्बुलावान दिलस
मुशकिलन क्युत पगुहकेन दुरुहव रछा

जुरथुय छुनु पान बोड़ ज़ानव पनुन
लरज़ु मरनुक त्रावुहव स्वरहव रछा

लँहरु दिन तूफान यिनची चेनुवन
ख़ख छु बदलुन पानु तेय तरुहव रछा

हसदु नारय दँदि तु प्रावुन रोज़ि पथ
रँश्कु लोलुकि फँरि पनुनि बरुहव रछा

च्यथ रँछिथ व्वंदु आवुराँविथ थव दोपुन
जान गव कँह याद पाँविथ थव दोपुन

कनु तलुच कँनि थस चे प्रॉटुथ सलहनुय
गु पनुन या तस ति हाँविथ थव दोपुन

वखतुकिस वावस छु डालुन कँह न कँह
पश चु ब्रॉठुय पारि त्रॉविथ थव दोपुन

नफ़्चु दोदुय पोज़ अपुज़ करनावि तस
दान दज़वुन बानु नाँविथ थव दोपुन

सानि गरिकिस आँगनस मंज़ जून वँछ
गोश सॉरी गाशुराँविथ थव दोपुन

हख छु काँछान आँथु रोस गछि दरबदर
वख छु नाइनसाफ नचुनावान खबर

रातुकिस राजस वुछुम चंदु खॉलि अज
वठ गोमुत जिगुरस अँछन मंज औरचर

गाटुला अख औस तस खुबुहय वनान
वाँसि छुस आमुत मगर बखशुम बजर

दूर तामथ नजरि गछिहे काँह पकान
जाँनिकारा म्यानि वतनुक हमसफर

गीर पनुने हालु गछ अचतो अंदर
मानि चेति बोजुन तगिय कुमलख अगर

असत्वथुय आवाज दिचनम ज्यव दिचुन
वाँसि हुंद कस शर सु दियतन अख पँहर

छवु—दवु कॅरिथुय तॅरि पेठि बालव
खामोशी दिति वाराह आलव

गटपछ रॉचन सफरस द्रामुति
मंजिलस वॉतिथ जूला जालव

वतु हावुक औस कॅमिताम वतुनुक
रावव तेय व्वन्य राह कस खालव

गलि—गलि कलि ज्यव फ्युर लगि पजरस
चोन गछि इकवटु प्यालव—प्यालव

यथ अरमानस खाश गछि पगुह्य
क्या जॉनिथ सुय व्वंदि अॅसि पालव

ज्यथ जुवुन तय जुवुनु मूजुब अँसि मरव
जिंदगी हुंद युथनु अँसि सौदा करव

छम हयाँती टाँठ छुम लसनुक अमार
चिहि तु ब्रुँज्य सौबुरिथ वँ दामानस बरव

मकसदुय यिनु रावि साने मेहनतुक
बेयि सुन्दिस तकदीरुसुय कोताह फरव

रथ चवान सरि आम परदन तल शराब
यिनु दुहलि गाशाय चुवँतिसुय प्यठ मरव

अख अँकिस रंजुनावनस मंज आवरिथ
अख अँकिस ख्वशहाल वुछिथुय मा हरव

वसुवुन द्वह वुनि डलनय शाम
कथ—कथ करुहव अँथि रोज़ ताम

बोज़ख बावख ओश तेय त्रावख
व्वंदु ल्वचरावख यियु आराम

वावन छठ कँड लंजि अँलरावेन
वँसि प्यव प्वखतु दँरिथ गव खाम

अज ति गुलाबस मुशकुनि दार
अज ति छु कँडि थरि प्यठ गुलफाम

अहसासस मंज बेयि असि च्यून
रूखसथ युस कोरमुत करताम

तस शिहिलिस हमराजस वुछ
व्वंदि ललवान छिस खास तय आम

टेछर जिंदगी हुंद छु हिरि वालुनस क्युत
ब्वछर गोछ नु हॉवी गछुन गालुनस क्युत

छि लाचारगी आवुरॉविथ थॅविमुति अँसि
नफुच ऑस वॅहरिथ छु ध्यव पालुनस क्युत

छे हन हनि प्यठुय खारुनुच मान यीचा
क्रंजुय म्वचि पोतुस सुति यि बॅलि जालुनस क्युत

ग्वनुहन च़ म्यानेन सवाबन दि फ्युर ह्युव
कलम तुल च़ या अज़ करम डालुनस क्युत

बरस पॅहरु थावख सु त्रॅहरावि अँन्दुरी
हॅटिस चीर लगि रोज़ि कुस नालुनस क्युत

न पशनुय, न मातम, न क्रेशुन, न रोशुन
जिगर यां तु गोछ त्यूत बोड़ च़ालुनस क्युत

मे लुकु आचारकुय या गोछ चलुन ब्रम
तु नतु वरतावनस क्युत ब्याख आलम

मे गॅछ व्यछनावुनस किच साफ वॉणी
जवॉनी हुंज कदुर नय मरनुकुय गम

वुजिनि गॅछ लोलु नागस यीच आसुनि
गछुनि गछु दादि बेयसुन्दि चेशमु मेति नम

अथन हुंजु रुखु पॅरिथ सार्योव कस क्या
रुखन हुंद मतलबुय बदलाव अमदम

मे कथ छम जून पछची राथ काँछिनि
इयकस चॉनिस प्यठुय इयूठुम मे चंद्रम

जुवुन या वाँस गुजरावुनि छे बॅड कथ
शहन हुंज ग्रंद करान तेय सोरि आदम

चेशमन मंज सँदरुक छु सनेर तस
शोरु बँरुच खामौश नजर तस

द्वहदिश खाबन मंज कोर खसथ
छयनु गछनुक चालुन छु पजर तस

काँछयस, प्राव्यस ब्रौह कनि थावेस
अख तनहॉई पाथि अगर तस

जाय दिचुन तस छपनस यॉचा
आँगनु रोसतुय बास्या गरु तस

शौख अदा मस्ती तु शुरिल यिछ
रोजुन गोछ ता उम्र असर तस

सितमगार रेंछिथुय मे छुम यार मॅशुरुन
गमन जाय दिथ छुम मे गमखार मॅशुरुन

न छम वथ वुछिनि नय मे कथि हुंज थवुनि कल
सु मॅशुरावनस क्युथ छु संसार मॅशुरुन

रलन नज़रु हरगा वुठन वठ छु सपदान
तु चेशमव वनुन अज़ छु यकरार मॅशुरुन

दुआ गॅय मंगुनि तथ पनुन क्या परुद क्या
दिलस प्यठ थॅविथ अथु छु बेआर मॅशुरुन

सहल कथ छे फिरथुर करुन ऑनु पॅटिसुय
मगर कूत मुशकिल सु अनहार मॅशुरुन

जुदौई हन्दे नारु दजनस नु खोचुन
अँहर चालनस क्युत छु शेहजार मॅशुरुन

व्यनथ

मे स्यज़रुच वथ रेंटुम पतुवथ सलामत सुय सफर थॅविज़ेम
थज़र सोचस दिज़ेम त्यूताह नदामतुकुय असर थॅविज़ेम

मे छुय यथ सीनुसुय अन्दर जज़ुब कोरुमुत यि बद तय रुत
सनेर सॅदुरुक अता कॅरिज़ेम शराफतकुय बजर थॅविज़ेम

द्वहस व्यस्तारनुक पॅहरा तु रातस च्यथ दिनुक ताकथ
तु शामस कल सुबुह फवलनुच अबादतकुय सहर थॅविज़ेम

रटथ बैखौफ नालय आलुवय अज़ प्राण कदमन च़ेय
वुछय थलि—थलि कल्यम यिनु ज्यव फरागतकुय पॅहर थॅविज़ेम

च़े छय पय म्यानि कॅह वनुनय वु रॅछिज़ेम ज़य मे सुमु डलनय
दिज़ेम शेहजार नारस मंज़ रफाकतकुय शहर थॅविज़ेम

व्वंदस अन्दर सु थावुन गोछ
थौम्ब्यव दरियाव चावुन गोछ

क्वछे मंज तस थवुन गोछ सर
तु अँन्दुरिम हाल बावुन गोछ

अथस तस थफ कँरिथ नेरुन
डँलिथ येमि कोचु रावुन गोछ

मै गँछि ह्यमुतुकि कदम आसुनि
यि ओंद—पोक शोलुनावुन गोछ

सु कमि अनुहारु क्या बावय
सु यातय पान हावुन गोछ

रुवपुलि तनि स्वनुहरी पॉराव
सु च्यथ म्यॉनि गाशुरावुन गोछ

आलुवस ध्युत आलुवा ल्वति पॉदय ज़न
लोलु हँति गॅय नाद नादन थोव कन

क्रानि म्याने लानि लीखिथ म्युल वुछुम
अथु पॅरिथ चोनुय मे डंजि ज़नु ब्यूठ मन

बावुनस किच ओस लफ़ज़न हूंज़ कमी
थॅवि दिलस खॅनि—खॅनि मे चॉनी तिम स्वखन

कचि रॅटिम शौकन वुतिश यामथ लॅजुम
खौफ रुदुम यिनु मे काँछिथ स्वख ग्वबन

आलुमुकि स्वख छॉव्य छेम्बि गॅय वाँस अख
क्रूठ वखता वौत गॅय लरज़िश वुठन

मच़रुकुय अहसास दिथ येलि गव कुनेर
यारु चॉनी नाद गॅय म्यानेन कनन

यकीनन सथ छे रेंछरनि ऐतबारुच
गनीमथ मेलि काँह गॅर शोहजारुच

दुआ मोंग तथ गरस क्युत पोत नज़र दिथ
मे येति मनसॉव कथ व्वन्य यखतियारुच

गुलन हंदि अकि तसव्वुरु वुछ फॅजुस बो
मे क्या ऑसुम कॅमी पतु ज़नु बहारुच

चु ख्वर ठॅहराव तस वन अख हकीकथ
ज़ि रोज़ेस कल हना म्याने शहारुच

मे अँजिकुय द्वह सोरुम पगुहच रेंछिथ कल
मे रातुच राथ ऑसुम इंतिजारुच

येलि आसि बसुन वॉरानस मंज
तेलि बासि फुलय शमशानस मंज

कथ यीच वजूदस रॉछ करुनि
वुडि सूरु म्वठा असमानस मंज

मचरुच गॅय तॉर मे वुछ साकी
अनहार तसुन्द पैमानस मंज

रॅहमुच तस ऑस नज़र बेशक
मेय आय नु व्यपनुक बानस मंज

छिपि वाँस डॅजुम स्वरनय—परनय
अख शिनिहा डयूठुम पानस मंज

आश जवाबन हुंज ह्यथ प्रार्यव
डेर सवालन कॅरि—कॅरि हार्यव

वुठ त्रोपरोविन तस छनु खबरुय
जेवि हुंद सौदा कोर येति जार्यव

कोर लाचार अमारन यूताह
बरु छुन कॅडि—कॅडि गरु चाव दार्यव

जॉलि दितिन यियि लाल अथस मंज
सेकि म्वछि तुल्य—तुल्य तस क्या सार्यव

द्वहदिश प्रारान नादस तिहुंदिस
सरु मा कोरुनुय तॅमि कुस छार्यव

याद

वुछतु जिगर बँडरोवुम कोताह
वॉरिव गरु अपुनोवुम कोताह

माँजि गुल्यव सौंबुरावेम न्यामँच
बँगुरि नरयव वरुतोवुम कोताह

मालिनि ब्राँदस प्यठ ल्वकचारस
अछुदारेन वनूनोवुम कोताह

जूनि मोंगुम माहराजु दयस ह्यू
लयु अँनि—अँनि व्वलसोवुम कोताह

ज्यनु विजि त्रॉवुख अँशि ददुराया
सुय आँगुन असुनोवुम कोताह

तन मन पुशरिथ यथ गरुबारस
ल्वह—लंगरुय पकूनोवुम कोताह

नालुमति रँटिथुय वोनु बबराजन
डखु जिगरस पल थोवुम कोताह

वावु टारयन प्यठ छु चलवुन द्वह अँज्युक
वखतु ब्रौठय आसि फवलवुन द्वह अँज्युक

राथ रावर सिरियु खसनस जागि बेह
नतु छु दग हिश वाँसि ललवुन द्वह अँज्युक

म्वखतु चेशमन हुंद चु हलमस क्यथ सोंबर
दूर सँदरस सुत्य रलवुन द्वह अँज्युक

चूरि चलि खसथ ह्यनय त्वति पौठय अज
स्वर्ग अरशस प्यठ छु पलवुन द्वह अँज्युक

द्वह अँज्युक चेनुन छु म्वलवुन राज ह्युव
बौजिगर ह्यु आसि छलवुन द्वह अँज्युक

रॉचन गोछ अज स्वनुहरि गाश
लालन मोंग सौरुय आकाश

नालस दोपनम जर तारखा
पूर करय चोनुय फरमाश

च्यड कर लालो सुबहस ताम
बसनस लायख गछि आकाश

ओंगजन प्यठ तारख गँजराव
अँकिसुय पँहरस मंज फोल गाश

पगुहय जगि हुंद राजु बनख
दोपमस द्वह खंड कर बरदाश

ताजस जॅरिजेम रचि—रचि लाल
राजु गदि थँविजेम मोत आकाश

गछि ग्रिष्मस रचि खँणड़ि श्रावुन अज
गुमु शेहलन रुमु व्वशुलावन अज

आकाशु वसुनि गँछ आबु ज्वया
बुतराँच गोछुम नोव यावुन अज

हवृहस दवहुक ताँसीर गँछिन
शमशोरि जखुम बँलरावुन अज

मे छु दूर चलुन छयन दिथ रिशतन
कैह प्रॉविथ पथ कुन त्रावुन अज

ज्यव चट्टहम कैह छुनु वाय तँम्युक
अछरव आलम अँलरावुन अज

कुमुलाँविथ मोमुकि पॉदय जिगर
मस प्यालु बँरिथ छुम चावुन अज

वारु पननुय दिल मै अजमावुन पेयम
यावुनस कोत पँहरु बेहनावुन पेयम

पॉरिजानुय डँज तु चेशमन आब होख
पान पनुनुय अज मै अजमावुन पेयम

दग मै चॉनी टॉठ छम इकवटु जरव
स्वख चै क्युत पनुने हिसुक थावुन पेयम

त्रटु ति चाजम मंदिनेन गटुकार वुछ
ग्रटु ति द्रायस कूत व्यतरावुन पेयम

बागि छा मेय प्रथ योगस मंज जिंदु दजुन
व्वन्य मै तन्दूरुक तचर छावुन पेयम

नीलुवठसुय छव्व कँडिथ वन ब्वछि चल्या
किनु थजर ललि हुंद मै पलि पावुन पेयम

आमि पनु मेय नावि लोम यँचकाल गव
व्वन्य मै सँदरुक स्वख ति बदलावुन पेयम

यिनु फेर बदल गछि रातस मंज
गलि ज़नमुक अँकिसुय सातस मंज

चेतु चेन तु व्वंदि रछ सीर सनेर
यिरु गछि नु गछुन जज़बातस मंज

दिनु वॉलि वोनूम अज़ व्यछुनॉविथ
हख गछि नु मंगुन खॉरातस मंज

येलि तीरुच कॉम स्वखन करनय
ज़यव न्यंगुलिज़ि बस तँथ्य सातस मंज

नज़रन कर नज़रु रलन बोज़व
छनु यीच ह्यमथ वुनि ज़ातस मंज

विहि कॉति गछुन वहि इनसानस
पछ छा तापुच वँहरातस मंज

बसनस लसनस किच तरसान
बस्ती गॉमुच येति वॉरान

बर दिथ क्या करि सरु वनतम
अरु—वरु गॉमुत्य येति देवान

तारखा नब खयव गट्टकारन
बदरंग गोमुत छुय असमान

शहरन ज़र प्यव शोरुय शोर
राँवृय कुकिलन हंज पहचान

दमफुटि शकलन हंज बस्ती
बासान कुनि छुनु ख्वश इनसान

शामुकि जूल छे नॅनि बस्ती
सिरियस आसन यिम मंदछान

बास यिनकुय ध्यावुनस क्युत गछि असुन
आव नय बॅलि हावुनस क्युत गछि असुन

असन मूजुब छुनु जरूरी ख्वश दिली
बेरुखी छोपुरावुनस क्युत गछि असुन

येलि मिशीनन हुंद असर जेहनस पेयी
दिल त्युथुय अजमावुनस क्युत गछि असुन

लूक अरसातस अन्दर चेनखा कुनेर
अख अँकिस वदुनावुनस क्युत गछि असुन

वुनि छि कुनि—कुनि अँसि करान खुल—डुल असुन
लुक ह्यडुन श्रोपुरावुनस क्युत गछि असुन

दिलस, दीदन तु दामानस नबुक फॉलाव आसुन गोछ
रटुन क्युत वुछतु इनसानस हना ठॅहराव आसुन गोछ

बु थवहा आलमस पैगाम खॅनि—खॅनि नावु चाने अज़
युगन युस कालु ओबुरस डालिहे त्युथ वाव आसुन गोछ

वछर सिरियुक तु तापुच तेह वुठन कुमजार शबनमकुय
मे जामन ज़ूनु पछचे रॉच हुंद पॉराव आसुन गोछ

नॅमी चेशमन थॅविथ कॉयिम चमन आबाद अॅन्दुरिम गव
अन्दर सोचस समनदर गोछ चैनस दरियाव आसुन गोछ

चु प्रारख राज़ जिगुरुक ह्यथ तु बासी म्योन आसुन न्यथ
खयालन चाव गोछ चानेन तु म्यानेन छाव आसुन गोछ

न छि हक्ककि अज तौसीरु बलान
न छै क्वलु रादन प्यठ त्रेश चलान

ब्वछि यीच बड़ेमुच इनसानस
ईमानुकि अनजलु छुनु सु पलान

रखतस वखतुक गव यूत असर
नजरन सुत्यन छुनु नजरु रलान

इन्साफ करन वोल्हय वुछमय
ग्वनुहन पनुनेन अँतलास वलान

येति डेर सवालन गौमुत्य अज
वुठ फेशान येति छिय लूख कलान

वँहशी गछि इनसान गाटुल क्युथ
जंगुलन कुन आसन लूख चलान

व्यकार रोछमय अमारु गोलुम
मे कर नु चोलुम तु क्या नु चोलुम

मे बारसस ओन वजूद चोनुय
तु कोदुरतुक थोद पजुन हा पोलुम

जवाँ दिलुच लय मे नालु रॅटमय
शुरिल रॅछुम, चोन बुजर संबोलुम

मे चानि लरि ध्युत गरुक सु माने
मे दार चाने बरुक संबोलुम

अजल चै क्युत शोलुवुन मोंगुम तस
बजर पनुन दिथ सु अरशु खोलुम

दिनुच अदा छय मे कोदुरतुक द्युत
कदुर करुम स्वनु—रव्णु मु तोलुम

ब्रोंह कनि हरदम बासुन लॉज़िम
दूरेर चोन ति आसुन लॉज़िम

लफ़ज़न मंज़ अज़ काँद बु करुहथ
अनहारुक वोन आसुन लॉज़िम

जज़बातन हुंद सीर रछव अँसि
अहसासुक नख़ आसुन लॉज़िम

छय च़ै दिलच आवाज़ ति च़ेनुनि
छुय हमराज़ ति आसुन लॉज़िम

पछ़ रँछ़रावनि क्रॉठ कथा छय
ज़ेहनस व्वंदु डखि आसुन लॉज़िम

व्यवहारकि मेछर सुत्य पनुन ओंद—पोक मेठरॉविथ कथन माने
चारांन तु वतन ठैरि नाहनावान।

कौशिरि गजल वखतुकि मिज्जि मुताबिक नवेन मौजूआतन
सुत्य वाबस्तु करुनस मंज छु तसुंद ध्युत अहम। जबाँनि हुंद
वरताव छु तयस प्यठ, कम खोतु कम लफज वरतावस अँनिथ
छय स्व ओँकिस सिकेच बनावन वॉलिस चित्रकार सुंज भूमिका
अदा करान। वारियाह केँह छु परनवॉलि सुंदिस बालेंग सौंचस
प्यठ मुनहसर रोजान।

मै छय व्वमेद जि यि शार सौबरन खसि परन वॉल्यन
टारि तु सुनीता जी प्रावि पनुनि मेहनच हुंद फल तु सु गव
आत्म संतोष — “मै तो जानूं कि मेरे बाद भी मेरी याद करे
कोई” यि अहसास छु तस कर्म साधनाय हुंद व्रत दारनॉविथ तु
संतोष ब्योल ववुनॉविथ आनन्द फल प्रावनुच कल कडान।

मे छु दूर चलुन छयन दिथ रिशतन
केँह प्राँविथ पथ कुन त्रावुन अज

भूषणलाल कौल
डी.लिट्

वखातुच कथ करनस छे मनॉही
कलमस क्या खँच हान मे वोनुमस

बलनुकि छिनु इमकान मे वोनुमस
गलनुकि हथ सामान मे वोनुमस

सुनीता जी छय काँशरि गजल शॉयरी मंज प्रार्थना परक
गजलि मुसलसल लीखिथ अख रुच रिवायत सगुवान। यि छु
दरअसल तसुंद इखलॉकी थजर तु बजर। तमि तहजीबुक सोन
असर युस तैमिस मालिनि गरि छु बागि आमुत। यि सॉनि म्यँच
छय स्यठाह जरखैज। कुमन गुलाबन छुन फवलनुक शरफ
बखशमुत तु अँमी मेचि हंज ख्वशबोय सुत्य मुयतर स्पदिथ छि
शायरा पनुनि येछि तु पछि हंज यीच बावथ करानः—

मे स्यजरुच वथ रँटुम पतुवथ सलामत सुय सफर थँविजेम
थजर सोचस दिजेम त्यूताह नदामतुकुय असर थँविजेम

मे छुय यथ सीनुसुय अन्दर जजुब कोरुमुत यि बद तय रुत
सनेर सँदुरुक अता कौरिजेम शराफतकुय बजर थँविजेम

द्वहस व्यस्तारनुक पँहरा तु रातस च्यथ दिनुक ताकथ
तु शामस कल सुबुह फवलनुच अबादतकुय सहर थँविजेम

अँजिचि काँशरि शॉयरी मंज छु सुनीता जी पनुन खास
मुकाम हॉसिल। तिहँदि खॉतरु छय शॉयरी अख इबादथ। स्व
छय ग्रहस्थ ति पालान तु शार ति वनान, वारियाह ठैरि छि बुधि
यिवान मगर तस छु दयन हौसल ध्युतमुत। स्व छय पनुनि

इन्साँनियत गॅयि रूसवा तु स्वर्गुदारन लॅगि बाहमॅनि कुलुफ।
 टासुराय वॅछ च्वपॉरि। विस्थपनुच दग ललुवान वॉच अनन्तागकि
 अकि रेश्य गरुच कूर ति हन्दवारि कि अकि बारसूक बटु गरुच
 ब्राँदु कॅनि शालीमार गडिन, उत्तर प्रदेश। तकरीबन च्वन लछन
 लूकन हुंज दग छय सुनीता जी केंचन गजलन हुंदयन शारन
 मंज ओश हारान द्रीदय गछान। गजलि हुंदिस सांचस मंज
 विस्थापनुचि दगि हुंद इजहार ओस प्रयोगकि एतबारु अख नोव
 इजाफु, अख नोव तजरूबु, युसु अज काँशिरि शॉयरी हुंज
 जानदार तु बामाने टूंड बॅनिथ वुसजार प्रावान छय। सुनीता जी
 हिंदयन केंचन गजलन हुंदयन शारन मंज छय विस्थापनुच दग
 जन तु वुहान बासान:—

यथ मेचि तल काँत्या लाल शोंगिथ
 काँह जतनु कॅरिव वुजुनॉविव काँह

गरिच वथ आँस नाहनाँविथ
 पेयस परु छाया कयाह करुहव

रातुकि स राजस वुछुम चंदु खॉलि अज
 वठ गोमुत जिगुरस अँछन मंज ऑरचर

दूर तामथ नजरि गछिहे काँह पकान
 जॉनिकारा म्यानि वतनुक हमसफर

वाँगुजवॉरिस मंज छे नजाकथ
 गरुनुय मंज वॉरान मे वोनूमस

वरतावस अँनिथ कुनि निहायत सादगी सान तु कुनि संजीद तौर
पनुन्यन अनुभवन या जेहनस मंज व्वतलेमुचन इमेजन ति
आकार बरख्शान। वुछितव यिम शार किथु छि सानि जेहनुक गट
जूल गाशि रावानः—

ठारि खोत मा तस वुछिव म्योनय थज़र
या छु नज़रन तल तँमिस असमानु वुछ

कुमुलॉविथ मोमुकि पॉट्य जिगर
मस प्यालु बँरिथ छुम चावुन अज

सहल कथ छे फिरथुर करुन ऑनु पँटिसुय
मगर कूत मुशकिल सु अनहार मँशुरुन

तकदीरस थफ कँरिथुय ब्यूठ
अथुचन रुखुनय खाँजुन हान

सु हरगा म्यानि गरिकुय पय प्रुछी जाँह
चु वँनिजेस राथ गँय शाहरुय सँ त्रॉविथ

यिनु कुनख ख्वददार दिल कुनि कॉमुतस
पनुनि विज़ि तस आब रोसतुय क्रूर गव

आदम जॉच हंजि हैवॉनी हरकुच ओन सानि जिंदगी
मंज मँदिन्यन अनिगोट। गरुबार त्रॉविथ प्योव चलुन तु चलान
लँगि छँबन तु छारन। नँवि साम्राजवाँदी सॉजिशी निज़ामुक
ज़हर प्योव असि बेगुनाह लूकन चालुन तु हटि वालुन।

हिन्दी ज़बॉन्य हंज़ि व्यचार प्रधान कविताय नखु अनान। अख गहन व्यचार छु यिवान छोटुरिथ दन मिसरन हंज़ि बंदिशि मंज़ पेश करनु। मज़मून ताज़ आसनस सुत्य—सुत्य अगर गरुच हंज़ि नज़ाकथ तु लफज़न हुंद वरताव तु मिलावटु रोस शोद तु व्यचार मुवाफिक आसि। शार छु खसान टारि तु भावथ छय यिवान म्वलुवुनि। वुछतव सुनीता जी हंज़ि अकि गज़लि हंदि यिम शार:—

संदरुच छवु गॅय सनिरुच आन
बोजुन तगिया छुख नादान

दार्यन हाँकल क्या थावख
वावुच छवु गॅय बोड़ तूफान

छवु गॅय र्वपु संज़ वखतस प्यठ
कलमुच छवु गॅय ज़नमन हान

ज़ेवि रुस नर गव दोबि सुंद खर
ललि हंज़ छवु गॅय ज़नमन ज़ान

सुनीता जी हंदयन गज़लन हंदि केंह शार छि यकीनन म्वलुलि फनपाड़। नपु—नपु करवुनि यिम शार छि स्यठाह खूबसूरत तु पुर असर। लफज़ व्यवहार छु मौजू मुताबिक करनु आमुत। मानेयिच वुसत तु गहराँयी ति छि तु रिवॉयती तसव्वुर छु वक्तुचि नज़ाकॅच मुताबिक मुनफिरद असलूब हेथ फिज़ा मुशकावान। शार पॅरिथ छय दुबाड़ परनुच कल गनान, मन छु गछान हरशस तु जून छु ज़ुच त्रावान। सुनीती जी छय अक्सर छवचि बॅहरि मंज़ गज़ल लेखान। स्व छय शौद काँशुर लफज़

गुलॉमी, व्यतरावनुच मजबूरी तु पामाल गॅमुच इन्सॉनियत।
अमा अँज्युक गज़ल गौ—शायर किथु रोज़ि यिमव असरातव
निशि बिदून। सोंच फिकिरूक केंह पीचदार पहलू बनेयि मौजूयि
गज़ल। वजूदी मसॉयिल आय व्वतलिथ तु असरी आगॉही
बनेयि अहम। गामन रोव वजूद, गामन रोव हुसुन, सन्यर तु
पज़र, गामन रॉव सादगी तु शराफत, इन्सॉनी कदरन आयि
लतुमोंड करनु। गामन हंदि श्रोदि गरु आय छँकरनु। पाथुलि वतु
पदयन बनेयि तीलु सडक, राम लीला चँज मंदुछिथ,
नानि—बुडिबब गयि ह्यबुंगु, गाम आय श्रोकान तु टम—टमन
लोग चलेजाव। यि छु जिंदगी हुंद अख हकीकी अहसास यथ
ज्यव दिवान सुनीता जी छय लेखान:—

शहरन ज़र प्यव शोरुय शोर
रॉवुय कुकिलन हंज पहचान

दमफुटि शकलन हंज बस्ती
बासान कुनि छुनु ख्वश इनसान

बसनस लसनस किच तरसान
बस्ती गॉमुच येति वॉरान

जदीद दौरस मंज यिम माशरिती तबदीली रोनुमा छि
गछान। या गॉमुच छि तिहुंद सेदि—स्योद असर किथु छु गज़लि
हुंदिस रिवायती जॉविजारस हँकीकँच नखु अँनिथ बुतरॉच हुंद
क्रेछर तु मेछर बखशान। अँमुक अहसास छु सुनीता जी हुंदयन
केंचन गज़लन हंदि शार पॅरिथ पानय स्पदान। कुनि छि वजूदि
मसॉयिल व्यचाराकि ऐतबारु गज़लि नव्यर बखशान तु अथ

तजरूबुक तु बावेंच हंदि थजरूक अहसास करनाँविथ ज़नति
मानसर श्रान करुनावान। वुछितव यिम केंह शार किथु छि
परनवॉलि सुंद ह्यस ज़न तु मुहिथ निवान:—

पॉरिज़ानुय डॅज तु चेशमन आब होख
पान पनुनुय अज़ मै अज़मावुन पेयम

दग मै चॉनी टॉठ छम इकवटु जरव
स्वख चै क्युत पनुने हिसुक थावुन पेयम

त्रटु ति चाजम मंदिनेन गटुकार वुछ
ग्रटु ति द्रायस कूत व्यतरावुन पेयम

बागि छा मेय प्रथ योगस मंज़ जिंदु दज़ुन
व्वन्य मै तन्दूरुक तचर छावुन पेयम

नीलवटुसुय छव्व कॅडिथ वन व्वछि चल्या
किनु थजर ललि हुंद मै पलि पावुन पेयम

हकीकथ बयॉनी या विहि तुलुवुनि तनज़ियि बावथ छय
सुनीता जी हुंदयन गज़लन प्रेयवुन नोव अनहार बखशान। यि
तनज़ छु कुनि अँशकु व्यवहारस सुत्य वाबस्तु तु कुनि खँडि
फुटि इन्सांनी जज़बस सुत्य। कथन हुंद खॉलिस अहसास छु
दगि हंदि त्यंगल वुहिनावान। शहरन हुंद हूलहालय, तेज़
फैलाव, मिशीनी दौरुच दव—दव। नकली जिंदगी जुवुनुच
मजबूरी तु पराजय हुंद अहसास। यहय छय अँज़िचि दौरुच
पहचान। मिशीनि चौप इन्सान कलि कापि सान, हटु प्यठयि

बेयि अकि गज़लि हूँदि यिम शार वुछितवः—

टेछर जिंदगी हुंद छु हिरि वालनस क्युत
ब्वछर गोछ नु हॉवी गछुन गालनस क्युत

छि लाचारगी आवुरॉविथ थँविमुति अँसि
नफ़्च अँस वँहरिथ छु ध्यव पालनस क्युत

न पशनुय, न मातम, न क़ेशुन, न रोशुन
जिगर यां तु गोछ त्यूत बोड़ चालनस क्युत

सुनीता जी हूँदिस लोल व्यवहारस छे पनुनि तेह, पनुन आसुन, पनुन आकर्षण, पनुनि नज़ाकत, पनुन वछ वुशनेर। बाजे छय अँछन हुंज तुलुत्रावुय, वछन ज़्यव बख़शान तु इबारत छय हृदयकिस आँनु पँटिस प्यठ अयां स्पदान। बोंबरु गँगुराय या पोंपुरि गथ, फुलयि यावुन या बुलबुल मचर, नीजि सब्ज़ार या आरु ग्रजुन, कँतिजि बोलबोश या विगिनि वनवुन लय वुज़ुनावान, अथु ग्रटस पिहुन या यँद्रु कतुन, गरज प्रथ मॉरिमोंद च्युह छु अँशक वाल्यन मॉलु फिरवान। दावस छि लगान आशक तु वावस अथि छि सोज़ान शेछ। करार छु हावान छयूफ़ तु यकरार छु बनान खाब। अख—अख गँर छय बनान कँहरि अज़ाब तु आशक छि स्पदान फलवाँय। गज़ल छय यिमन अनमोल चिह्नन (चिहयन) बरान लोल। सुनीता जी हूँदयन अँशकिया गज़लन मंज छि स्यठाह खूबसूरत चिहयन ज़्यव दिनु, आमुच। यिमन गज़लन हुंद मजॉजी पहलू छु स्यठाह जानदार, प्रेयवुन, पछयिवुन, ज़ेरवुन। यि छु जीर दिथ ज़नति न्यनद्रि वुज़ुनावान, लयि अनान तु कवयित्री सुन्दि

हालि दिल बयान कॅरिथ हसीन अहसासातन कथु करुनावान
 ज्यव दिथ बोलुनावान, लोल वरताँविथ जानानस ल्वलि
 ललुनावान। तसुंज अख खूबसूरत याद, वसलुकि रंगीन चिहि,
 कथु चाक, नजरन हुंज तुलत्राव, गाहे छव्पु तु गाहे वुठ
 कुमजार छु हृदयकिस समन्दरस मौजूजन बनावान, यि गयि
 अख कथ। जिंदगी हुंद अख पहलू। लेकिन वुहमि सॅदी हुंदिस
 दोयमिस पंचुहलिस मंज अयि गजल कुडुर जिंदगी स्यठाह
 नखु। जेहन गव आवुर कथन मानि चारान तु खुरि लद वतन
 हुंदि ठॅरि नाहनावान। जिंदगी हुंद्यव ग्वनाहगौ मसॉयलव, जॉती
 तजरूबव तु मुशाहिदन ओन गजलि हुंदिस मिजाजस मंज
 बदलाव। गजलि प्रॉव अख नॅव हयथ तु जिंदगी। सुनीता जी
 हुंदिस कलामस मंज ति छु यि सेहतमंद बदलाव नजरि गछान।
 स्व छय जमानस सुत्य—सुत्य लरि—लोर ब्रोंह पकान। जॉती
 तजरूबन, सोंच फिकिरस ति टेठिस पजरस गजलि हुंदव शारव
 देंसि आकार बखशान। स्व छय रिवायत ति पालान। लोल ति
 वरतावान, हसास तजरूबन हुंज बावथ ति करान तु सुत्य
 जेहनुकि देंरीच यलु त्रॉविथ तु कथन माने चॉरिथ गजलि हुंद्यन
 शारन व्यचारुकि ग्वबिरु तु सनिरु सुत्य म्वल खारान। मसलन
 यिम केंह शार छि गोरि तलबः—

लफ्जन मंज अज कौद बु करुहथ
 अनहारुक वोन आसुन लॉजिम

जजबातन हुंद सीर रखव अँसि
 अहसासुक नखु आसुन लॉजिम

पछ रॅछरावनि क्रॉठ कथा छय
 जेहनस व्वंदु डखि आसुन लॉजिम

मंज सकून पजीर। अनन्तनागु डिग्री कालिजि प्यठ छुन 1986-87 ई. मंज बी.ए. पास कोरमुत तु खांदर कोरून 1992 ई. मंज तु बालुकृष्णा छुस दयन ध्युतमुत ख्वनि लल्लुवुन। स्व छय अख ग्रहस्थी जनान, श्रोदि कौशरि बटु गरुक्य सौरी लवौजिमात पालान तु जिंदगी बामाने बनावनु खौतर अदबुच साधना करान। स्यजरा—पजरा तु श्वजरा छुस भागि आमुत तु अदबी महफिलन मंज छय अजकल सरगरमी सान हिसु निवान। अँछन मंज छिस अडुफॅलि खाब र्वान—द्वान। भर्था छुस लोल वोल, कदुरदान तु माय बोरूत। योह्य छु वजह फवल्लुवुनि लालुजाराच यँबुरजल बँनिथ छय शब्द साधनाय सुत्य माहौल मुशकावान। यि छु दरअसल तस दयि सुन्द ध्युत, अँदरु वुजुनि गाहे छय महबूबस सुत्य हमकलाम स्पदान, गाहे तस सालुमँति सुन्दि ग्वन तु सिफत गँजरान, गाहे खतु खालुकि तौरीफ करान, गाहे तिहिँदि अमारु पोशन मालु करान, गाहे गछि कुठिस फर्श मखमल कैरिथ ब्रँजिय गँजरान, गाहे लरि पान सौविथ राजि दिल बावान, गाहे मनुनावान प्राणि कथु याद पावान तु गाहे जमानुकि सितम व्यतरिथ अँछव म्वखतु हारान तु हसीन खाबन पनुनेव अथुव म्वछि मूरन करुनस प्यठ मजबूर स्पदान। लेकिन सुनीता जी हुंज गजल छिनु इशकु व्यवहारस तानि महदूद। तँमि सुंज सौंच फिकिर छु अकवुहिमि सँदी हँदिस गटु ज़ोलिस तु नवि साम्राजवादी निज़ामुकिस ज़लरि ज़ालस मंज हेयनु यिथ तु ब्रौह पकनुच कल गँनिरावान। तसुंद ज़हन छु बालेंग आसनस सुत्य बेदार। स्व छय जिंदगी हुंद प्रथ म्वलुल च्यूह जुवुन यछान तु जुवनु खौतरु छु आचार, व्यचार तु लोल त्रेशवय न्यहायत ज़रूरी। तसुंज लोल बावथ छय नोजुक, जज़बौत्य, पुर कौशिश तु पुर अशक, अथ छुनु कांह शख। निहायत सादगी सान बेजिजक छय स्व पनुन राजि दिल तु

मोती लाल साकी, अर्जन देव मजबूर, मखन लाल कंवल,
प्रेम नाथ शाद, जौहर लाल सरुर, शम्बूनाथ बट्ट हलीम,
कौशी नाथ बागवान, बाल कृष्ण संयासी, मोती लाल नाज़ तु
सुनीता रैना वग़ौरु शॉय़रव कौशिरि गज़लि लोल वरतोमुत तु
वकतुकि सोंच तु फिकिरि सुत्य मुताँसि स्पदिथ नोजुक जज़बात
तु असासातन मंज़ व्यचारुक गुलाल फवल रोवुमुत। ज़रूरत छै
येमि कथि हुंज़ कि अँज्यकिस यथ खुर्यलद बंदूक्य वरतावस
मंज़ स्पदि गज़ल ठोस जिन्दगी हुंदिस तोंतल कनिव्य पँथरिस
प्यठ कदम ठहरावनस युग्य तु हवहस गेजि गंडनु बदलु कँर
जिन्दगी हुंद यथाथि याने पज़र जिन्दगी हुंद श्रृंगार। लुख वॉत्य
जूनि प्यठ तकनीक कि तजरुबॉति दोरु मंज़ न्यबर निरिथ छु
अज़ इंसॉनी सोंच परमपरा वादी विशवासन वलगतुन दिवान।
पथ रोजुन गव मौत नालुमति रटुन।

बु वनु यि कथ वस्कु सान कि सोन अज़कलुक कौशुर
गज़ल गौ—शॉयिर छु वखतुच नज़ाकथ समजिथ गज़लि हुंद
प्रथ शार व्यचारुकि यारुबल नाँपुनावान। ज़रूरथ छै कि जिंदगी
हुंद शिठन्यार तु वुशनेर, क्रेछर तु मेछर, कामयाँबी तु नाकामयाँबी,
साँदिल तु ठँगिल, ज्योन तु मरून, फुलयि यावुन तु काँडिय
ज़ाल, नज़रि करम तु दादि स्वखन दिन असि जिंदगी जुवुनुच
प्रेरथ ति क्याजि सारिवुय ख्वतु हसीन छि जिंदगी जुवुनुकि केंह
म्वलुलि चिहि।

वुनिसताम कँर सुनीता जी त्रेय शारु मजमु छाप “चिनार
के आँसू” 1998 ई०, “रिहिज याद” 2001 ई०, “स्वंज़ल”
2003ई०, “पोत जूनि वेंथिथ” छु युहुंद तूरिम मजमु, गज़लन हुंज़
सोंबरन। सुनीता जी छैय 1967 ई० अनन्तनागु ज़ामुच यानि
मालिनि छिस अनन्तनागुकि तु बागुनि छैय आमुच कमराज़स
मंज़ तु वुनिक्कन छै शालीमार गार्डन साहिबाबाद, उत्तर प्रदेशस

व्यचार

यथ कथि छुनु कांह ति शक कि गज़ल छैय अज़कलचि
कॉशिरि शॉयरी मंज़ बावुच हुंद अख पुर असर तु पुर कॉशिश
जॅरयि। चाहि अज़ कलुक ऑलिम तु ऑकूल शॉयिर कॅर्यतन
शार गरनुकि तु परनुकि रंगारंग तजरुबु। अलकट्रानिक मीडियाचि
खॉहिशान मुताबिक बदुल्यतन सु पनुन रंग तु रूप तु कॅर्यतन
नाटक। गज़ल छु अज़ ति तस हयॉती हुंद जाम चावुनावान।
ज़न तु व्वटि अनान, नारु ब्रहन पान छेपि दिनुक होसलु दिवान।
अँछव बोलुनावन। म्वखतस मालु करनावान। बाल छँडिथ
बालु यारस प्यठ जानि अँज़ीज़ि निछावर करनावान। वेह
व्वतरुनुच तेह बख़्शान। बालु दामुन्य वॅन्य द्यावुनावान। ज़ेहनुक्य
दॅरीचि यलु त्रॉविथ असमॉन्य वुडव करनु बदलु ज़िन्दगी हुंद
ट्योठ मौदुर प्रज़ुनावनुच कल कडान।

हतु बॅदयन वॅर्यन हुंद सफर तय कॅरिथ फारसी तु उर्दू
ज़बॉन्य हुंद प्रानुवार नालु कॅडिथ तु दूर छँकिथ छु अज़ कॉशुर
गज़ल न सिरिफ बालेंग स्पदुनुच च़ेनुवन दिवान बल्कि हयत तु
मोज़ू इतबाउ हसास लुकन हुंद द्यान पानस कुन फिरवान।
मरहूम मोती लाल साकी सॉबन वोन कि जिनाब रहमान रॉही
छु कॉशिर गज़लि हुंद इमाम तनु गॉयि वॅरिय त्रुहमरु। अज़ छुनु
कॉशिर गज़ल कॅशीरि ताम महदूद बल्कि कॅशीरि न्यबर उदमपूर,
राजोरी, जेमि, पंजाब क्यन केंचन शहरन, हिमाचल प्रदेश तु
दिलि मंज़ ति छि कॉशिर गज़ल हुंदिय दिलदार अथ शारु सिंफि
वछि वॉलिजि लोल बरान तु ज़ेवि प्यठ ह्ययोन लायख इज़ाफ़
करान। पॅत्यमेन पंडाहन वॅर्यन मंज़ छु कॅशीरि न्यबर मरहूम

पोत जूनि वॅथिथ मोत बोल नोवुम
दग ललनाँवुम दयि सुँजि प्रेये
ललि—ललि करान लल वुजनाँवुम
मीलिथ तस मन श्रोऽय्योम देह

—ललद्यद

तफसील

किताबि हुंद नाव :	पोत ज़ूनि वॅथिथ.....
मुसनिफ :	सुनीता रैणा पंडित
तेदाद :	500
छपन वॅरी :	2004
म्वल :	Rs. 250
कम्प्यूटर कम्पोजिंग :	रिकू कौल (2595136)

किताब मेलनुक पताह:—

- 1- वैभव, प्रकाशन, सूर्य विहार, बोड़ी जोम।
- 2- महागुन अर्पाटमेंट, शालीमार गार्डन,
साहिबाबाद, यू.पी.।
- 3- किताब घर, कनाल रोड जोम।
- 4- किताब घर, मौलाना आज़ाद रोड, सिरीनगर।

पोत जूनि वॅथिथ.....

सुनीता रैणा पंडित

महागुन अपार्टमेंट, शालीमार गार्डन,
साहिबाबाद, यू.पी.

पोत जूनि वॅथिथ.....

Sunita Raina Pandit
Born April 1967

Author of

- *Chinar Ke Ansoon-1988 (Hindi Poetry Collection).*
- *Rihij Yaad-2001 (Kashmiri Poetry Collection),*
- *Suanzal-2003 (Kashmiri Poetry Collection).*

.....Sunita shows remarkable dexterity in Ghazal.
Her passion for rhythm and intense nostalgia in cascading
rhymes combine to produce a distinct feminine style that is
quite recognizably sunita's own.....

Encyclopedia of Indian Literature
Vol 5 Revised Sahitya Akademi
New Delhi- (India)